

Verbatim records

XIV Riigikogu, II Istungjärk, Infotund, kolmapäev

Wednesday, 04.12.2019, 12:00

Edited

12:00 Infotund

1. 12:03 Õigusriik

2. 12:17 Maaeluminister Järvik

3. 12:28 Valitsuse kokkulepped

4. 12:36 Pensionireform

5. 12:46 Eelarvelised valikud

6. 12:52 Eesti julgeolek

7. 13:02 Perelepituse rakendamine Eestis

8. 13:12 Valitsuse seisukohad

9. 13:23 Õigusriik

10. 13:34 Euroopa allianss

11. 13:47 Peaministri punased jooned

12:00 Infotund

12:00 Esimees Henn Põlluaas

Tere hommikust, lugupeetud kolleegid ja head ministrid! Alustame oma igapäevast infotundi.

Kõigepealt teeme palun kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 51 Riigikogu liiget, puudub 50.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes, justiitsminister Raivo Aeg ja rahvastikuminister Riina Solman. Kõigepealt saavad sõna eelnevalt registreerunud küsijad ja seejärel saavad Riigikogu liikmed sõna vastavalt kohapeal esitatud soovile. Küsimuse esitamiseks on aega kaks minutit, vastamiseks kolm minutit. Vaadates küsimuste arvu, ütlen, et nagu ikka, registreerunud küsija esitab esimese küsimuse, seejärel saab ta õiguse esitada täpsustav küsimus ja saalist saab esitada ühe küsimuse. Kui meil infotunni lõpus jääb aega üle, siis võib saalist esitada küsimusi vabalt valitud ministrile.

1. 12:03 Õigusriik

12:03 Esimees Henn Põlluaas

Aga lähemegi siis küsimuste juurde. Esimene küsija on Kaja Kallas ja vastab siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes. Palun!

12:03 Kaja Kallas

Aitäh! Lugupeetud Mart Helme! Eesti on alates taasiseseisvumisest olnud õigusriik. Õigusriik tähendab seda, et see riik allub seadustele ja ülimalt on põhiseadus, kodanike üle ei valitse mitte nende inimeste suva ja tahe, kelle käes on võim, vaid reeglid kehtivad ühtlaselt kõigile. Võimud on õigusriigis üksteisest lahutatud. See tähendab ka seda, et valitsuse liikmed peavad Riigikogule kui seadusandlikule võimule aru andma ja lähtuma oma tegevuses seadusandja sätestatud reeglitest. Võimude lahusus tähendab ka seda, et täidesaatev võim ei lähe kohtule ette kirjutama, kuidas see peab reegleid kohaldama.

Vaadates teie valitsuse ministrite tegevust, siis paratamatult tekib küsimus, et teie arusaam õigusriigist on võib-olla teistsugune. Toon lihtsalt mõne näite. Rahandusminister hakkab vallandama Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorit, vastupidi kokkulepitud reeglitele, ületades oma võimupiire. Nüüdseks endised ministrid Kingo ja Järvik keelduvad järjepanu parlamendiliikmete küsimustele vastamast, öeldes, et nad on juba meedias midagi öelnud. Poliitilise lehmakauplemise tulemusena, ilma sisulise põhjendusega, lastakse lahti ministeeriumi kantsler, kes on ministri ebaseaduslikust tegevusest teada andnud. Neid näiteid on veel. Kuni selleni välja, et rahandusminister ütleb, et makse maksma nagu justkui ei peakski. Küsimus ongi, kas te usute hoopis teistsugust riiki, sellist riiki, kus selle käes, kelle käes on võim, on ka õigus. Ehk te selgitate meile, mis on teie arvates õigusriik?

12:05 Siseminister Mart Helme

Aitäh! See on väga ilus küsimus. Kahjuks on vastamiseks aega ainult kolm minutit, seetõttu me sügavamalt filosoofilist debatti pidada ei saa. Aga ma viitan Reformierakonna kuldsetele päevadele, kui Reformierakonna juhtimisel moondus õigusriik uusfeodaalseks riigiks, kus iga valitsuse osapool oma ministeeriumis tegi seda, mida tema teha tahtis, kui ministeeriumide allasutustest kujunesid allvasalliüksused, mille juhid tegid samuti seda, mida nad teha tahtsid. See on see olukord, millest nüüd see valitsus on ennast leidnud. Me näeme, kuidas selles uusfeodaalses ühiskonnas on meil kujunenud õigusriigist väga vääristunud ettekujutus. Seda vääristunud ettekujutust rakendatakse veel eriti vääristunud moel. See tähendab seda, et kui mõne ameti juhile ei meeldi, et minister tunneb tema valdkonna vastu huvi, siis ta jookseb riigisekretäri juurde ja kaebab ministri peale, mille peale prokuratuur algatab varmselt kohe mingit sorti tegevuse, millega antakse võimalus selle ministri, aga võib-olla ka tema lähedaste suhtes jälitustegevust alustada. Ja see on kujunenud mustriks. Kui see on teie arvates kooskõlas õigusriigi põhimõtetega, siis on meie ettekujutused õigusriigist väga erinevad. Meie väga selge ettekujutuse kohaselt peavad rahvalt mandaadi saanud ministrid, kes on valitsuse liikmed, saama kontrollida ja suunata oma allasutusi, nad peavad saama nendega suhelda ja peavad tagama, et allasutused töötaksid ausalt, läbipaistvalt ja mitte kedagi hävitavalt. Kui me vaatame, mis toimub praegu ühe kalafirma ümber, siis me näeme, et üks Eesti eksportööri ja Eestisse raha toovaid ettevõtteid sisuliselt hävitatakse, hävitatakse täiesti arusaamatutel põhjustel. Hävitatakse ka selle firma laovarud, mida oleks võimalik kuumtöötlemisega muuta täiesti ohutuks toiduks. Sisuliselt tekitatakse sellele firmale miljonitesse ulatuv kahjum, mida see firma ei suuda üle elada, ja firma likvideeritakse. Me võime tuua veel terve hulga näiteid.

Te tulete ka kindlasti täna Postimehes ilmunud laimuartikli juurde, mis puudutab rahandusministrit ja tema tegevust, seoses sellega, et ta on püüdnud valitsusse tulekust alates ära hoida riiki ähvardavat kuni 125-miljonilist nõuet. Ja nüüd püütakse seda esitada kuidagi nii, nagu ta oleks midagi kurja teinud. Vaadake, meie arusaamised õigusriigist on teie omadest täiesti erinevad. Teie arvasite, kui te valitsusse kuulusite, et te võite kõike seda teha, aga mitte keegi teine ei tohi riigis ametite tegevust kontrollida. Me ei ole sellega nõus, me võtame kanda kas või teatud poliitilise kahju ...

12:08 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

12:08 Siseminister Mart Helme

... aga me kontrollime ja suuname riiki nii, nagu me peame riigile ja rahvale vajalikuks.

12:09 Esimees Henn Põlluaas

Ma tänan! Täpsustav küsimus, Kaja Kallas, palun!

12:09 Kaja Kallas

Aitäh! Esiteks, kas te ise juba ära ei väsi sellest, et te alustate igale küsimusele vastamist sellega, et Reformierakond on teinud seda, teist ja kolmandat. Minu küsimus oli siiski teie enda ettekujutuse kohta õigusriigist. Aga mulle tundub, et see joonistus ka väga selgelt välja.

Küsin veel üle. Kuidas teie arvates peab käituma ametnik olukorras, kus ta on saanud teada seadusvastasest tegevusest, mida minister harrastab? Kuidas ta siis peaks teie arvates õigusriigis käituma?

Teine küsimus. Kui õigusriigis on kokku lepitud ka reeglid, kes mis ulatuses oma võimu saab teostada, siis kas teie arvates nendest piiridest üleminek on täiesti õige või on see õige, nagu teie vastusest tulenes, ainult õigete inimeste puhul? Kas õigusriik on teie arvates riik, mida valitsevad õiged inimesed, kes soovitavalt – teie vastusest ette rutates – ei ole Reformierakonnast?

12:10 Siseminister Mart Helme

Pikk praktika kinnitab, et meie arusaamad sellest on täiesti erinevad. Minu piisavalt pikk elukogemus kinnitab, et just nimelt teie olete pidanud ja peate ennast tänase päevani õigeteks inimesteks, kes võivad seadusi tõlgendada ja neid oma huvides rakendada. See on minu visuaalne mulje, mis on leidnud viimase 15 aasta jooksul kinnitust väga paljudel puhkudel. See on üks osa vastusest. Nüüd teine osa vastusest. Mida peab tegema ametnik, kui ta näeb, et midagi on viltu? No igatahes mitte jooksmas pabereid ajakirjandusse lehvitama, mitte jooksmas otsitud ettekäändetega riigisekretäri juurde paluma, et algatataks mingisugused kriminaalasjad, mis, nagu praktika näitab, ei jookse mitte kusagile mujale kui liiva. Palun tooge mulle näiteid nende seadusvastaste tegude kohta, mis on jõudnud kohtusse, kohtuotsuse ja karistuseni! Teil ei ole neid ette näidata, aga tuginedes õigusriigile teie käsitluses, lööte te inimesi meediat kuritarvitades risti, hävitate nende elu, hävitate nende karjääri ja arvate, et see on õigusriik. Ma ei nõustu sellega. See ei ole õigusriik, see on omavoliriik, see on nõiajahiriik, see on ideoloogilise diktatuuri riik ja see on ametnikkonna mäss valitud poliitikute vastu. Sellega ei saa nõus olla, me ei ole sellega kunagi nõus ja me ei jõua teiega selles kunagi ühele meelele.

12:11 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

12:11 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Ühest asjast saame me tõesti ühtemoodi aru: meie arusaamad õigusriigist on erinevad. Sellega on võimatu mitte nõustuda. Kriminaalmenetlusse sekkumine, sõltumatute inspeksioonide töösse sekkumine, ja mis eriti groteskne, riigilt raha väljapetmise kahtluse korral silma kinnipigistamine ei kuulu vähemalt minu arvates küll kindlasti mitte ministri pädevusse. See, et on saadud amet, ei tähenda ilmtingimata seda, et saab ennast seada seadustest ülespoole. Kindlasti on parlamendi kohus ja õigus seda kõike jälgida.

Aga minu küsimus on teie kui siseministri töö kohta. Siseministri vastutusalasse kuulub paljude muude teemade hulgas riigisaladusega ümberkäimise jälgimine, selle eest vastutamine. Minu küsimus on hüpoteetilise olukorra kohta. Ma lihtsalt püüan saada selgust. Juhul kui peaks tekkima selline olukord, kus selgub, et mõni Eesti Vabariigi valitsuse liige on välja lobisenud riigisaladuse ja käitunud seega seadusvastaselt, kas see on teie hinnangul probleem? Kui see on probleem, siis kas see on piisav probleem, et see minister peaks sellisel hüpoteetilisel juhul tagasi astuma?

12:13 Siseminister Mart Helme

Nojah, mis ma siin ikka nende kirjandite kirjutamise ja ettelugemise kohta oskan öelda. Sulg teil jookseb ja te oskate oma tekste maha lugeda ka päris kenasti.

Jaa, meie arusaamad õigusriigist on täiesti erinevad. Ma tuletan meelde, et õigusriigiteema oli päevakorral ka siis, kui me kuulasime eelmises Riigikogu koosseisus Taavi Rõivase selgitusi näiteks Arsenali tehingute kohta, mis minu arvates jäid täiesti ebarahuldavaks. Oleks, pagan, pidanud samamoodi tegema, jooksmas ja leidma kellegi (Riigikogu liige ei saa ju teha avaldust prokuratuurile), kes oleks teinud avalduse, et prokuratuur algataks asjaolude uurimise seoses Taavi Rõivase ja Arsenali tehinguga. Vaat, oleks olnud pealkirju, Taavi Rõivas oleks risti löödud ja oleks olnud selgus majas, et mitte kuskile ei oleks tõenäoliselt jõutud, nii nagu ei jõuta ka praeguste asjade puhul. Kui te süüdistate kedagi riigivarguses, siis palun näidake ära konkreetselt, mida varastati, kellelt varastati ja kui palju varastati. Ärge palun kirjutage siin kokku mingisuguseid luuletusi, see ei ole rahvasaadikule kohane. Rahvasaadik peaks lähtuma faktidest, tõsielundmustest, konkreetsetest isikutest, aga mitte kirjutama kokku mingisugust umbmäärast süüdistust. See on üks asi.

Teine asi, mis väärib kindlasti veel eraldi ülerääkimist. See on nimelt see, et riigisaladuse asjus ei vastuta siseminister isiklikult kellegi ega millegi ees. Selleks on olemas ametid, kes tegutsevad teie enda väljenduse kohaselt sõltumatult. Kui need ametid tuvastavad, et keegi on rikkunud riigisaladuse seadust, siis need ametid algatavad protseduurid, see inimene kutsutakse vestlusele, selle inimese

rikkumise aste tuvastatakse ja vastavalt selle raskusastmele määratakse talle ka karistus. Nii see asi käib, aga mitte nii, nagu teie võib-olla kujutate jällegi Reformierakonna pikaajalise praktika põhjal ette, et teie võtate ja mõistate kellegi süüdi, lasete lahti, panete seina äärde. Vaat selles õigusriigis, mida meie silmas peame, asjad nii ei käi.

12:15 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, kas see on protseduuriline küsimus?

12:15 Taavi Rõivas

Jah, täpselt nii. Loomulikult sooviksin ma küsida ka selle kohta, miks minister ei vastanud küsimusele, mille ma esitasin, aga ma saan aru, et see ei ole protseduuriline küsimus.

12:16 Esimees Henn Põlluaas

See ei ole protseduuriline küsimus.

12:16 Taavi Rõivas

Ma küsin siis protseduurilise küsimuse, mis on see: kuidas peaks käituma parlamendi liige, kui valitsuse liige viskab õhku mingeid täiesti jaburaid konstruktsioone asjade kohta ...

12:16 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

12:16 Taavi Rõivas

... millega mul puutub vähimgi seos? Kas mul on sel juhul õigus öelda repliik, esitada vastulause? Mis on see parlamendi liikme õigus? Ma juhin tähelepanu, et ma ei ole ...

12:16 Esimees Henn Põlluaas

See ei ole ...

12:16 Taavi Rõivas

... ega ole kunagi olnud osaline üheski Arsenali-nimelises tehingus. Mis ma peaksin nüüd sellega siis ette võtma?

12:16 Esimees Henn Põlluaas

See ei ole ka protseduuriline küsimus, teie seos Arsenaliga. Aga protseduuriline küsimus on küll see, kas te võite vasturepliigiks sõna saada. Te seda juba tegelikult kasutasite, ilma et teil seda õigust oleks. Teil seda ei ole. Vasturepliigiks on õigus siis, kui on ettekanded ja ettekandes mainitakse mõnda lugupeetud Riigikogu liiget või täiesti selgelt vihjatakse temale, aga küsimuste ja vastuste voorus kahjuks meie kodu- ja töökorra seadus repliigivõimalust ei anna. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Jah, palun!

12:17 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Täpsustav protseduuriline küsimus. Kas see siis tähendab, et valitsuse liige võib ajada täielikku soga ja Riigikogu liikmetel puudub igasugune võimalus sellele vastata?

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! See ei ole protseduuriline küsimus.

2. 12:17 Maaeluminister Järvik

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, mille on esitanud Jevgeni Ossinovski. Vastab siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes. Palun!

12:17 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Austatud siseminister peaministri ülesannetes! Mul on hea meel näha, et te olete täna heas hoos. Kui peaminister Ratas meile iga kord siin kinnitab, et riigi suund ja aluspõhimõtted muutunud ei ole, siis teie ütlete ausalt välja, et riigi pööramine käib teie juhtimisel iga päev ja aktiivselt. Ma selles kontekstis ka küsin. Kuna te ütlesite, et te olete pika elukogemusega inimene, siis äkki oskate anda ka sellise sissevaate. Ma kohtusin hiljuti ühe teie pettunud valijaga. See pettumus puudutas minister Järviku lahkumist. Tal oli küll hea meel, et minister Järvik lahkus ja valitsus saab edasi minna, aga ta oli ääretult pettunud selle pärast, millisel viisil Järvik lahkus. Me ju teame, et mees saab korruptsioonihõnguliste tegude, valetamise ja oma volituste ületamise eest kinga, aga võtab selle eest mõnuga 30 000 eurot hüvitist. Loomulikult oli see kõigile läbinähtav. Kui sellistel puhkudel astub minister reeglina ise tagasi, et ta hüvitist ei saaks ja asi näeks nagu viisakas välja, siis Järvik lasi ennast vallandada just nimelt selleks, et raha saada. Siis tuli mulle meelde, et huvitaval kombel käib teie eelmine *Wunderkind* Marti Kuusik riigiga kohut, et saada needsamad 30 000 eurot hüvitist selle eest, et ta sai ühe päeva olla valitsuse liige. Sellest tulenevalt on kaks küsimust. Esiteks, kas teie meelest ei ole see ebaõiglane, et korruptsioonihõnguliste tegude ja oma volituste ületamise eest lahti lastud minister saab 30 000 eurot, mille eest saaks näiteks viis aastat maksta Eesti keskmist vanaduspensioni? Kui me lisame siia juurde ka Kuusiku juhtumi, kas siis on tegemist, võib öelda, teie erakonna üldise tegutsemispõhimõttega, et riigilt tuleb raha välja lüpsta nii palju kui vähegi võimalik?

12:19 Siseminister Mart Helme

Nojah, härra Ossinovskil on tõenäoliselt natuke vähem elukogemust kui minul. Mina mäletan küll, et juba Eesti Vabariigi esimeses Riigikogus ja isegi Ülemnõukogus mitte kunagi mitte keegi minu teada ei keeldunud lahkumise puhul kompensatsioonist. Ma ei näe selles Mart Järviku puhul mitte midagi taunimisväärtset, sest täiesti laest võetud ... Kui rahvasaadik küsib, kas minister võib igasugust sousti suust välja ajada, siis, lugupeetud rahvasaadikud, ärge teie ka suust sousti välja ajage. Ka teie olete siiski avaliku elu tegelased, poliitikud, ja peaksite oma sõnade eest vastutama. Ka härra Ossinovski peaks vastutama oma sõnade eest, kui ta süüdistab kedagi korruptsioonis. Kedagi ei ole korruptsioonis isegi mitte ametlikult süüdistatud. Mart Järvikule ei ole esitatud mingit korruptsiooniteemalist süüdistust, mitte kõige vähematki. Teda ei ole sellega seoses uurimise alla võetud, ammugi ei ole teda süüdi mõistetud. Kui korruptsioonimaigulisusest rääkida, siis ma arvan, et me võime leida siit saalist päris hea hulga inimesi, kes on olnud valitsuses ja kelle puhul me võime rääkida mingitest korruptsioonimaigulistest tehingutest. Võin mõnele päris pikalt silma vaadata. Mõnel on ju olnud lausa kirjavahetus Riigikogu arvtutist. Nii et korruptsioonimaigulisust on siin palju, aga vaatavad ausa näoga mulle otsa ja pole nagu probleemi.

Nii et inimest ei ole hukka mõistetud, välja arvatud meedia vahendusel. Kui rääkida mingitest maikudest, siis vaat, maitsemeel on inimestel üldse väga individuaalne. Nii et ma ei saa kuidagi selle hinnanguga nõustuda.

Mis puudutab pettunud valijaid, siis ma olen kohtunud sotside väga paljude pettunud valijatega ja nii mõnigi on lausa meie erakonda üle tulnud. Nii et inimeste meel muutub, poliitilised eelistused muutuvad. Kahtlemata on inimesed nii ratsionaalsed kui ka emotsionaalsed olendid ja lasevad ennast aeg-ajalt võib-olla parajasti käimasolevatest kampaaniatest mõjutada.

12:22 Esimees Henn Põlluaas

Jevgeni Ossinovski, täpsustav küsimus, palun!

12:22 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Ma siiski täpsustan. Ma saan aru, et te ei ole väga täpne sõnakasutaja, mina üldiselt olen. Mina ei süüdistanud kedagi korruptsioonis, ei kasutanud ka sõna "maiguline", vaid "hõnguline". Need on kaks väga erinevat sõna, mis puudutavad eri meeli.

Aga tulen küsimuse juurde tagasi. Ma ei küsinud teilt selle kohta, kas Eesti ajaloos on mõni ametiisik hüvitisest loobunud või mitte. Ma küsisin teilt, kas te peate õiglaseks, et inimene, kelle puhul on tuvastatud ametivolituste ületamine, kelle puhul on kindlasti tuvastatud valetamine ja kelle puhul on üleval kahtlused, et ta on pannud oma ametis toime vääritud tegusid (kui te tahate pehmendada seda, mida ma eelmises küsimuses küsisin) ja kes saab oma ametist kinga riigisekretäri komisjoni läbiviidud

auditi tulemusena, aga selle asemel, et ise väarikalt tagasi astuda ja riigile kahju tegemine ära lõpetada, otsustab ta lasta ennast lahti peaministril, selleks et saada 30 000 eurot hüvitist. Kas te peate seda õiglaseks?

12:23 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No vaadake, härra Ossinovski, meie ei näinud nendel süüdistustel piisavat kaalu ega piisavat alust, selleks et Mart Järvik oleks pidanud ise tagasi astuma. Meie erakonnana toetasime teda lõpuni, kuid nõustusime peaministriga, et me anname lõpliku otsuse langetamise talle üle. See oli peaministri otsus. Meie seisime ja seisame Mart Järviku selja taga tänaseni, sest meie arvates tegi ta õigeid asju: püüdis selgusele jõuda omavolis, millest on muide ajakirjanduses viimastel päevadel ja nädalatel palju juttu olnud. Põllumehed muretsevad, kaebavad ega ole rahul, põllumajandustootjad muretsevad, kaebavad ega ole rahul. Tema püüdis nendes asjades selgusele jõuda, püüdis oma allasutustelt saada informatsiooni. Jutud sellest, et ta kedagi ebaseaduslikult mõjutas, on selgelt ajakirjanduslik liialdus, millele opositsioon on loomulikult hagu alla ajanud. Meie sellega nõus ei ole, me toetasime ja toetame oma ministrit, nüüd juba eksministrit, kuni lõpuni. Meie ei arva, et ta on midagi valesti teinud. Kui peaminister leidis, et valitsuse töörahu huvides on vaja tekitada personaalseid muudatusi Maaeluministeeriumis, siis me ei pannud sellele ka kätt ette, aga me arvame, et ministril, kes laimusüüdistuste alusel jäi oma töökohast ilma, on täiesti selge õigus saada kompensatsiooni. Ta peab ka kuidagi eluga edasi minema. Täiesti selge ja mõistlik lahendus.

12:25 Esimees Henn Pöllumaas

Urmas Kruuse, palun!

12:25 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Te vaatasite sügavalt Riigikogu liikmetele silma ja viitasite, et siin saalis istub inimesi, kes on seotud kahtlaste tehingutega. Ma loodan, et te järgnevatel vastustes ütlete välja ka need mõned nimed ja selle, millega nad seotud on. (M. Helme palub rääkida valjemalt.) Te viitasite oma vastuses, et siin saalis istub kahtlasi isikuid, ja vaatasite sügavalt silma. Kas te oma järgmistes vastustes leiate aega mõnda nimetada ja ka seda kahtlast tehingut või tegevust nimetada, et see ei jääks lihtsalt umbmääraseks?

Kui me räägime minister Järvikust, siis küsimus on ju tegelikult ka selles, et lisaks juriidilisele lahendusele on olemas eetiline ja tunnetuslik lahendus. Kõik tehingud ja tegevused peavad ka näima ausana. Kui ma õigesti mäletan, siis toimus ühes vallas, mida Mart Järvik juhtis, maa müügi puhul kiirmenetlus otsustuskorras. Ja oh imet, see maa müüdi tema pojale. Võib-olla tundub see ääretult korrektse tehinguna ja võib-olla ka jokk-lahendusena, aga selge see, et ühiskonnale ei paista see väga selgena. Kui te viitasite sellele, et kantsler jooksis esiteks ajakirjanike juurde, siis te ilmselt eksisite või ei mäletanud seda, mis avalikkuse ette informatsioonina on jõudnud. Minu teada käis ta augustis peaministri juures ja andis märku, et on kahtlasi tehinguid. Täna te olete peaministri ülesannetes. Kas te oskate öelda, kuidas teie oleksite reageerinud selle kantsleri sõnadele, kui ta oleks teie juurde tulnud ja öelnud, et teie valitsuses on minister ja töötavad nõunikud, kes tegelevad kahtlaste asjadega? Kuidas te oleksite sellele reageerinud?

12:27 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma ei näe selles tegevuses mitte midagi kahtlast. Ma ei ole näinud nendes üleskirjutustes ja salvestistes, mis on avalikkuse ette jõudnud, mitte midagi kahtlast. Ma ei ole näinud seal mingeid firmasid, mida oleks kuidagi personaalselt promotud või mille õigusi oleks püütud kuidagi eraldi ja eksklusiivselt kaitsta. Ma ütlen veel kord: see on lihtsalt laim, see on meediakära ja sellel ei ole sisulist katet. Mis puutub sellesse, et keegi müüs kellelegi mingisuguse maatüki, siis see oli ammu enne seda, kui ta ministriks sai. Ma ei näe siin üldse mingeid seoseid. Kui te soovite nimesid, siis võtke oma fraktsiooni nimekiri ette ja ajage näpuga järge, te leiate sealt mitu nime.

12:27 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh!

3. 12:28 Valitsuse kokkulepped

12:28 Esimees Henn Põlluaas

Jõuame kolmanda teemani. Küsimuse esitab Keit Pentus-Rosimannus minister Mart Helmele. Palun!

12:28 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Härra Helme! Jätkan otsapidi eelmise küsimuse käsitlemist, mis puudutas maaeluministri väljavahetamist. Praeguseks olete te ka ise avaldanud mõtet, et maaeluministri väljavahetamisega käis koos terve pakett kokkuleppeid, et te oleksite nõus oma ministrit välja vahetama, ja et ainult üks osa nendest kokkulepetest puudutas Maaeluministeeriumi kantsleri vabastamist ja sellist poliitilist puhastustööd selles ministeeriumis. Kuna te ise olete nendest salaprotokollidest oma raadiosaates rääkinud, siis mu küsimus on, mis kokkulepped seal taga veel olid, mis on nende salaprotokollide sisu, et te olite nõus oma ministri valitsusest ära laskma.

12:29 Siseminister Mart Helme

No ma ei tea, me oleme vist ilmselt tagasi aastas 1939, kui räägitakse salaprotokollidest. Mingisuguseid protokolle, kaasa arvatud salaprotokolle, ei ole. (Hääl saalist.) Me nõustusime Mart Järviku vabastamisega väga lihtsal põhjusel: et Maaeluministeeriumis oleks võimalik taastada töörahu. Me nõustusime selleks, et oleks võimalik maaelu edendamiseks edasi minna, me nõustusime selleks, et oleks võimalik edasi minna puhtalt lehelt. Me põhimõtteliselt jätkame sama poliitikaga, s.o noorte maale elama asumise soodustamise meetmetega ja paljude muude meetmetega, mida Mart Järvik alustas ja väga edukalt alustas. Me jätkame sellega. Selleks, et me saaksime edasi minna ja oma valijatele antud lubadusi täita, me nõustusime selle vangerduse tegema. Aga mingitest salaprotokollidest on küll täiesti liig rääkida.

12:30 Esimees Henn Põlluaas

Keit Pentus-Rosimannus, täpsustav küsimus, palun!

12:30 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seda tuleb tõesti täpsustada, sest seda on Martin Helme avalikult öelnud. See kõlas nii, et selle ministri väljavahetamise juurde käis terve pakett muid kokkuleppeid, millest üks osa oli kantsleri väljavahetamine, aga seal kokkulepetes oli veel teisi asju ka, millest võib-olla ei olegi praegu mõtet avalikkusele rääkida. Millised need teised osad on, mis nende kokkulepete juurde käisid? See on mu jätkuküsimus.

Paralleelselt küsin ma ka seda, millised poliitilised järelmid järgnevad sellele, kui mõni valitsuse liige on ettevaatamatuse, rumaluse või pahatahtlikkuse tõttu avaldanud riigisaladuse.

12:31 Siseminister Mart Helme

No vaat, te rääkisite salaprotokollidest. Mina ütlen teile, et salaprotokolle ei ole. Kokkulepe ja salaprotokoll on kaks väga erinevat asja. (Hääl saalist.) Loomulikult pidasime me läbirääkimisi koalitsioonipartneritega, loomulikult saavutasime me koalitsioonipartneritega teatud üksteisemõistmise ja loomulikult soovisime me, et need poliitikad, mida Mart Järvik oli algatanud, jätkuksid. Me võime siis öelda, et need ongi osa sellest kokkulepete paketist, need poliitikad, mida Mart Järvik alustas. Mainisin juba noorte maale elama asumist, aga mainisin ka seda, et juba enne, kui see kulmineerus ministri tagasiastumise või tagandamisega, oli meil sihilikult nn *top-up*'ile lisaraha leidmine. Ka selles suhtes leppisime kokku, et see ei saa ministrivahetusega seoses seisma jääda. Olid veel mõned asjad, mille puhul me tahtsime saada koalitsioonipartneritelt kindlust, et need asjad jätkuvad. See oli see kokkulepe.

12:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

12:32 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Aga rääkige veel, mis need asjad siis täpselt olid. Mitu sellist mitteavalikku asja, nimetame neid siis kokkuleppeks, on ju otsapidi prokuratuuris, need on need asjad, kui ministrid on

otsustanud, et nemad võivad kamandada mida iganes ja see ongi demokraatia. Mart Järviku tegevuse kohta on ka kohus ühe lahendi andnud, et toidujärelevalvel on õigus toidu üle järelevalvet teha ja oma otsuseid langetada. PRIA suhtes on minu teada ka kriminaalasi algatatud. Peaminister on öelnud, et ta ei usalda Mart Järvikut, aga usaldab PRIA-t ja toidujärelevalvet. Rääkige palun, mis need kaalukeeled olid, mis sundisid peaministrit rahuldama teie vajadusi ja oma usaldamatust. Mis see kaup oli, mille vastu te peaministriga vahetust tegite?

12:33 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No eks igaüks mõtleb oma rikutuse tasemel. Mingit kaupa ei olnud. Ma ütlesin: me soovisime saada kindlust, et senised poliitikad meie juhitas ministeeriumis jätkuvad. Kui see on kaup, no siis on see kaup. Mina isiklikult seda kaubaks ei pea. Ja veel kord, ärge palun laimake! Kõik teie järjest, Reformierakonna liikmed, ärge palun laimake Mart Järvikut! Mart Järvik töötas täiesti ausalt. Mart Järvik pidas koosolekuid, mille käigus ta püüdis saada selgust oma haldusala ametite tegevuses. Kui see on mõjutamine, siis no kuulge! Ma saan aru, et Jürgen Ligi ei mõjutanud midagi, ta ei viitsinud käia isegi mitte Finantsinspektsiooni koosolekutel, mis sellest, et sel ajal oli juba põhimõtteliselt teada, et rahapesu toimub. (Hääl saalist.) Aga meie ministrid ei ole niisugused tropid. Vabandust! Meie ministrid on inimesed, kes tahavad selgelt aru saada, mis nende haldusalas toimub, tahavad haldusala juhtida, tahavad saada selles valdkonnas mitmepoolset tagasi- ja edasisidet. Jürgen, ma saan aru, et ma läksin liiale. Ma palun vabandust, ma ei oleks tohtinud seda sõna kasutada. Ma palun siiralt vabandust, selle sõna "tropp" pärast palun vabandust! Aga ma pidasin silmas meie ministreid, mitte teisi ministreid. Okei. Läksin hoogu, vabandust! Me igal juhul tahame oma ministeeriume juhtida. Kui te arvate, et meil on mingisugune uusfeodaalne olukord, kus kõik on lääniisandad ja kõik lääniisandad teevad, mis tahavad ja ministrile kui kuningale ei allu, siis me ei ole sellega nõus. Me ei ole sellega kuidagi nõus ja me ei hakkagi sellega nõus olema.

12:35 Esimees Henn Põlluaas

Kas Jürgen Ligil on protseduuriline küsimus?

12:35 Jürgen Ligi

Palun andke mulle protseduurilist nõu. Minister väitis, et ma ei käinud Finantsinspektsiooni nõukogu koosolekutel. Ma ei jätnud ühtegi vahele. Palun rääkige, kuidas ma saaks selle vale ümber lükata. Sellega, et ta puldist Riigikogu sõimab, ma olen harjunud. Aga kui ta valetamisel väga personaalseks läheb ...

12:35 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

12:35 Jürgen Ligi

... siis ma tahaks ikkagi teada, mis on mu võimalus enda tõe kaitsta.

12:35 Esimees Henn Põlluaas

See ei ole küll protseduuriline küsimus. (Hääl saalist.) Aga te juba praegu saite sõna ja teil on Riigikogu liikmena võimalus pöörduda meediasse ning sotsiaalmeedias avaldusi teha. On kõikvõimalikke muid vahendeid enda sõnumi kuuldavaks tegemiseks. Selles suhtes ei ole absoluutselt mitte mingisuguseid takistusi.

4. 12:36 Pensionireform

12:36 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde. Küsimus nr 4, selle esitab Jaak Juske ja vastaja on siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes. Palun!

12:36 Jaak Juske

Lugupeetud Riigikogu esimees! Härra Helme, te olete täna meie ees peaministri kohusetäitjana. Mind kohe päris huvitaks, kuidas meie päris peaminister – kui ta muidugi seda valitsust ikkagi tegelikult juhib – ehk härra Ratas suhtuks sellesse, kuidas te siin Riigikogu liikmeid süüdistate, sõimate ja kuidas te väidate, et kui kantsler saab teada ministri seadusrikkumistest, siis ta ei peaks pöörduma prokuratuuri poole.

Aga kuna te olete ikkagi siin valitsusjuhi kohusetäitjana, siis küsingi teie seisukohta selles valdkonnas. Teie erakond on teatavasti toetamas sajandi sigadust ehk pensioni teise samba lammutamist. Teie lihane poeg, kes juhtumisi on ka rahandusminister, on teatanud siin Riigikogu ees, et üks põhjuseid, mille pärast pensionisüsteem tuleb lammutada, on see, et teadlaste hinnangul saabub 11 aasta pärast kliimakatastroof ja miks siis inimesed peaksid üldse pensionifondi raha koguma. Kahtlemata on tegemist väga rumala avaldusega. See on umbes sarnane avaldus kui väide, et me ei peaks see aasta enam lapsi esimesse klassi võtma, sest 11 aasta pärast saabub niikuinii maailma lõpp. Aga ma küsin selle nurga alt, kas rahandusministri seisukoht on ka valitsuse ametlik seisukoht, et inimesed ei peaks enam pensionifondidesse raha koguma, et kliimakatastroof on paratamatu, sest Vabariigi Valitsus ei kavatse mitte ühtegi sammu astuda selle katastroofi vältimiseks.

12:38 Siseminister Mart Helme

Ma ei saa seda väga kommenteerida, sest mina ei ole kuulnud seda, mida ta puldist on öelnud, ja ma ei ole ka väga kindel, teades opositsiooni oskust sõnu väänata ja valesse konteksti panna, et see ka päriselt tõele vastab. Küll võin ma aga öelda, et seda kliimakatastroofi juttu õhutavad ju eelkõige liberaalid ja eelkõige vasakpoolsed liberaalid, kelle hulka ka teie kuulute. Selles mõttes ma arvan, et minge peegli ette ja arutage omavahel seal oma peegelpildiga, kas 11 aasta pärast on kliimakatastroof või ei ole. Mina isiklikult ei usu sellesse. Mina usun, et ma kasvatan veel terve hulga lapselapsi üles ja nad elavad täiesti normaalses maailmas. Ka teie ajaloolasena peaksite teadma, et kliima soojenemine ja jahenemine on tsükliline asi ning me ei saa sada protsenti kindlad olla, et praegune kliima soojenemine ei ole tsüklilisuse tulemus. Me ei tea täpselt, kui suurel määral on see inimtegevusest põhjustatud, kas inimtegevuse põhjustatu on ajutine või mööduv, kui püsivad mõjud sel on. Need asjad ei ole nii üks ühele ära uuritud, nagu vasakliberaalid ja Greta Thunbergid püüavad meile selgeks teha. Ma arvan, et Martini ütlus oli pigem mingisugune vastupeegeldus sellele, mis ta saalist kuulis, aga ma tõesti ei tea täpselt, sest ma ei olnud siin.

Mis puutub teise pensionisambasse, siis jah, ma olen selle likvideerimise tuline pooldaja, sest ma olen vaba ettevõtluse, inimeste mõistuspärase tegutsemise ja iseotsustamisõiguse tuline pooldaja, erinevalt nendest, kes nimetavad ennast liberaalideks. Konservatiivina olen ma seda meelt, et iga inimene teadku ise, mida ta oma rahaga teeb, kuidas ta seda investeerib, kui pika perioodi peale ta seda investeerib jne. Aga mitte nii, et keegi võtab minult mu raha ära ja ütleb, et tema teab minust paremini, ning viskab mulle mingisuguseid pennikesi selle eest, et ta minu raha on saanud igasugustes fondides ja skeemides keerutada. See on loomulikult Reformierakonnale väga meelt mööda, sest te olete pankurite erakond. Meie ei ole pankurite erakond. Me ei ole kelleltki raha küsinud, me ei ole kelleltki raha saanud, välja arvatud Eesti Vabariik. Seetõttu oleme seda meelt, et inimesed otsustagu oma raha üle ise. Mina olen seda täie teadvusega kogu elu teinud ja ei ole just halvasti hakkama saanud.

12:41 Esimees Henn Pölluas

Jaak Juske, täpsustav küsimus, palun!

12:41 Jaak Juske

Aitäh! Härra Helme! Kuna te ikkagi esindate siin peaministri kohusetäitjana Vabariigi Valitsust, siis ma tänan selle väga ausa vastuse eest. Ma saan aru, et Vabariigi Valitsus eitab võimalikku kliimakatastroofi ega kavatse astuda ühtegi sammu selle ärahoidmiseks.

Aga tulen tagasi kogumispensionisüsteemi lammutamise juurde. Selge on see, et kui inimesed enam ei kogu oma tulevaseks pensioniks, st selleks, et meie pensionisüsteem oleks tulevikus, aastakümnete pärast jätkusuutlik, siis tuleb tuua Eestisse kümneid tuhandeid immigrante. Mille pärast teie erakond on asunud seda poliitikat toetama?

12:41 Siseminister Mart Helme

No puhas vale jällegi, puhas vale, sest need maksed, mis praegu lähevad teise sambasse, hakkavad minema esimesse sambasse, järelikult inimeste pensionivõimekus ei kahane. See on jällegi selline abrakadabra jutt (maailma parimad rahandusministrid teavad muidugi minust paremini), aga see kõik on propaganda, mida te siin esindate.

Mis puutub sellesse, et see on valitsuse ametlik seisukoht, siis valitsus on võtnud vastu väga selged kliimapoliitika alused. Miks me oleme seda teinud ja miks meie erakond on seda toetanud? Väga lihtsalt põhjusel: me näeme siin võimalust uute tehnoloogiate kiiremaks ja massilisemaks kasutuselevõtuks ja me näeme, et need uued tehnoloogiad vähendavad konkreetselt Eesti puhul ka vajadust tööjõu järele, eriti teatud sektorites. Täiesti loogiline poliitiline käitumine, üks asi kasvab teisest välja. Me ei eita, muide, ka kliima soojenemist. Me eitame seda hüsteeriat, mis selle ümber on üles ehitatud.

12:43 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

12:43 Annely Akkermann

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Auväärne minister! Tahaks öelda "härra" või "senjäär", nagu te olete ise enda kohta ajakirjanduses öelnud. Te räägite kogu aeg uusfeodaalsest riigikorrast. Ma arvan, et mis meelel, see keelel. See on just see teie ihalus.

Aga ma tahtsin küsida teie arvamust pensionireformi tutvustamise käigu kohta siin saalis. Martin Helme, rahandusminister, kõneles ülima põlglikkusega, kuidas ta andis töömehele raha, see töömees ei maksa kunagi makse ja "väsimusest" läheb siis koos sõpradega seda raha kulutama. Tegemist oli kahtlemata alkohoolikuga. Martin Helme ütles, et ta maksis raha võlaõigusliku käsunduslepingu alusel, mis tähendab seda, et selle õnnetu töömehe, kes arvatavasti oli alkoholisõltlane, pensionimaksud oleks pidanud tasuma Martin Helme. Mind häiris selle arvamuse puhul just see, kui põlglik ta oli lihtsate, alkoholiprobleemide küüsis olevate inimeste vastu. Kas see pole mitte see senjäärlik ja uusfeodaalne suhtumine?

12:44 Siseminister Mart Helme

Jällegi, te panete mind selles mõttes ebamugavasse olukorda, et mina ei olnud kohal. Ma ei ole ka videost vaadanud, mida siin täpselt räägiti, mida küsiti, mida vastati ja mis kontekstis kõik see oli. Aga ma eeldasin, et keegi siit saalist selle küsimuse esitab, ja seetõttu palusin ma Lasse Lehiselt, kes peaks olema, ma arvan, parem maksuexpert kui enamik siin saalis, arvamust selle kohta. Just nimelt tingituna ka sellest, et maksuamet on juba tõtanud mingit abrakadabrat ajama ja tegelikult jällegi rääkinud maksuameti poolikut tõde. Ja mida kirjutas mulle Lasse Lehis? "Tulumaksu kinnipidamist reguleerivad tulumaksuseaduse § 40 ja 41. TuMS § 40 lg 1 annab loetelu isikutest, kes on kohustatud väljamaksetelt tulumaksu kinni pidama, ning § 41 sisaldab loetelu väljamakse liikidest. Tulumaksu kinnipidajate hulgas on ära nimetatud ka füüsilisest isikust ettevõtja või tööandja, kuid § 40 lg 3 täpsustab, et füüsilisest isikust tööandja (kes ei ole registreeritud FIE-na) on kohustatud pidama tulumaksu kinni ainult § 41 punktides 1 ja 2 nimetatud väljamaksetelt, see tähendab töölepingu alusel makstud tasudelt. Töövõtulepingu ja käsunduslepingu alusel makstavad tasud on nimetatud § 41 punktis 3, mis tähendab et nendelt tasudelt eraisikust klient tulumaksu kinni pidama ei pea. Tulu saaja peab saadud tasud ise deklareerima." Kõik on seaduslik, kõik on korras. Peale selle, mina ei tea sellest töömehest ega nendest töödest mitte midagi ja rohkem kommenteerida ei oska.

12:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

5. 12:46 Eelarvelised valikud

12:46 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Läheme küsimuse nr 5 juurde, mille on esitanud Liina Kersna. Vastab rahvastikuminister Riina Solman. Palun!

12:46 Liina Kersna

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Saan aru, et me oleme teiega liitlased kliiniliste psühholoogide eest seismisel. Kahjuks hääletas koalitsioon tuleva aasta eelarvest väga otsusekindlalt välja kliiniliste psühholoogide kutseaasta rahastamise ettepaneku. Minule teadaolevalt püüdsite teie oma kolleege siin Riigikogus mõjutada või neile selgitada, miks on oluline toetada kliiniliste psühholoogide kutseaastat. Mina olen jäänud hätta inimestele selgitamisega, miks koalitsioon ei toeta seda ettepanekut. Äkki te aitate? Kuidas teie kolleegid Isamaa fraktsioonist põhjendasid, miks see ei ole hea ettepanek, miks ei peaks toetama kliiniliste psühholoogide kutseaasta rahastamist?

12:47 Rahvastikuminister Riina Solman

Aitäh, austatud Riigikogu liige Liina Kersna, küsimuse eest! Tõesti, me oleme kliiniliste psühholoogide küsimuses teiega ühel rindejoonel ja ma arvan, et oleme ühel rindejoonel ka teiste Riigikogu liikmetega, sest Eesti rahva vaimne tervis on ilmselgelt meie kõigi ühine mure. Kindlasti on ka Isamaa poliitikut selle poolt. Kuid ministeeriumide ja ka Riigikogu prioriteedid olid tollel hetkel teistsugused. Ma ei saa ka kõigi ministeeriumide prioriteete kommenteerida, kuna mul puudub info. Küll aga võin öelda, et tollel hetkel, kui need läbirääkimised käisid, otsisime me sotsiaalminister Tanel Kiigega lahendusi ja mõned nendest on ka töös. Ehk meil on lootust, et uuel eelarveperioodil, 2021.–2024. aastal, saavad need mured arvesse võetud. Võib-olla ka, kui pilt selgub, mõnevõrra varem.

12:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Liina Kersna, täpsustav küsimus, palun!

12:48 Liina Kersna

Suur tänu! Jah, sõnades olete nii teie kui on ka sotsiaalminister tõesti avaldanud toetust, et kliiniliste psühholoogide kutseaasta peaks saama rahastatud. Koalitsioon otsustas puistata laiali 4 miljonit eurot katuseraha. Kui see n-ö katuseraha jagada viie Riigikogus oleva fraktsiooni peale, siis see teeb ühe fraktsiooni kohta 800 000 eurot. Selle raha eest saaks kliiniliste psühholoogide kutseaastat rahastada kaks aastat. Ma siiski küsin: kas teie meelest on nende regionaalsete investeeringute jagamine olulisem kui kliiniliste psühholoogide väljaõppe tagamine?

12:49 Rahvastikuminister Riina Solman

Austatud Riigikogu liige, tänan küsimuse eest! Ma pean regionaalseid investeeringuid oluliseks. Samas, kommenteerides võib-olla natuke kliiniliste psühholoogide toetamist just regionaalsete investeeringute arvel, mida ka teie pakkusite, saan öelda seda, et juhtusin kuulama tollel päeval Kuku Raadiot, kus oma eelistustest rääkis teie erakonnakaaslane Maris Lauri. Tema leidis, et oleks pidanud selle toetuse suunama õpetajate palkadeks. Võib-olla oleks hea, kui me järgmisel korral omavahel kokku lepiksime ja seisaksime ühise rindejoonena kliiniliste psühholoogide eest.

12:50 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Signe Riisalo, palun!

12:50 Signe Riisalo

Aitäh, hea juhataja! Proua minister! Eile oli väga tore päev, eestlased said juubeldada, sest Eesti PISA testi tulemused on ülihead. Ekstra positiivne on, et laste rahulolu oma koolikeskkonnaga ja heaolutunne olid samuti väga suured. Ma usun, et sellel on olnud põhjus. Põhjus on ka üsna mitmes tõendus põhises programmis, mida meie koolides rakendatakse, olgu see KiVa või VEPA. Ja vaat, VEPA-ga ongi probleem. VEPA-t on seni rahastatud Siseministeeriumi kaudu Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest ja see rahastus lõpeb käesoleva õppeaasta lõpuga. 1. septembrist, uuel õppeaastal seda suurepärase käitumisoskuste mängu ei ole meie koolides enam võimalik lastele pakkuda. 127 000 eurot, selle kohta oli samuti tehtud Riigikogus ettepanek leida see raha eelarvemenetluse käigus, aga koalitsioon seda ei toetanud. Kas te võite selgitada ja võib-olla ka kinnitada, et te teete kõik endast sõltuva, et 1. septembrist järgmisel aastal need ressursid leitakse, olgu või ministeeriumi sisemiste ressursside arvel?

12:51 Rahvastikuminister Riina Solman

Austatud Riigikogu liige Signe Riisalo, aitäh väga vajaliku küsimuse tõstatamise eest! Tõepoolest, olen kahel korral sedasama VEPA mängu rahastamise lisataotlust esitanud eelarve menetlemise raames, nii kevadel kui ka nüüd sügisel. Mulle on ka minu majast kinnitatud, et käesoleva õppeaasta lõpuni on need vahendid tõepoolest olemas. Olen teiega ühel nõul, olen mures ja teen kõik endast oleneva, et Kiusamisvaba Kooli toetav programm leiaks rahastuse.

12:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

6. 12:52 Eesti julgeolek

12:52 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 6, mille on esitanud Marko Mihkelson. Vastaja on siseminister Mart Helme. Palun!

12:52 Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Hea varipeaminister! Mul on teile selline küsimus. Te just infotunni alguses rääkisite emotsionaalselt nagu teile kohane, et teil või teie erakonnal ja suurel osal Eesti ühiskonnast on eri arusaamised õigusriigist. Ma arvan, et see on väga ohtlik avaldus, pidades silmas ka Eesti julgeolekut. Te ajaloolasena teate väga hästi, mis toimus Soome talvesõja eel ja ajal. Soome pidas Nõukogude Liidu rünnakule vastu ennekoike tänu sellele, et Soome oli demokraatlik parlamentaarne õigusriik. Ka praegu näitab Soome meie põhjamaise naaberriigina väga head eeskuju, lahendades sisepoliitilist kriisi valitsuse tasandil: peaminister võttis vastutuse selle eest, et tema sõnu oli mõistetud viisil, mis ei võimaldanud koalitsioonil jätkata, ehk tekkis umbusaldamise situatsioon. Mis aga meil on? Meil on olukord, kus valitsuse minister variministri ülesannetes sõimab parlamenti, nimetab teda ajusurmas olevaks, ähvardab meid kaitsepolitsei uurimistega. Jääb vägisi mulje, et teile meeldiks, kui Eesti ei oleks mitte demokraatlik õigusriik, vaid perekondlik autokraatia. Miks teie arvates on praegusel valitsusel eriti raske tunnetada, et demokraatlikule riigile, parlamentaarsele riigile on kohane ka poliitilise vastutuse määr ja selle võtmise kohustus ministrite poolt?

12:54 Siseminister Mart Helme

Ma palun väga vabandust, ma ei saanud sellest küsimusest praktiliselt üldse aru. Kõik riigid on erinevad. Soome on teistsugune riik. Soome oli suurvürstiriik Vene impeeriumi koosseisus, tal oli autonoomia. Soome poliitiline süsteem on ammu-ammu välja kujunenud, enne seda, kui Eestis üldse riiklusest rääkima hakatigi. Soome oli külma sõja perioodil täiesti teises olukorras, kui oli Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik. Niisuguste paralleelide tõmbamine on täiesti meelevaldne ja nende sidumine õigusriigist arusaamisega ja õigusriigi toimimisega Eestis on veel meelevaldsem. Meie arusaamad õigusriigist on erinevad väga lihtsal põhjusel. Üks pool meie poliitilisest eliidist, ütleme nii, kujutab ette, et õigusriik on see, kui nemad saavad teha, mida nemad tahavad, aga teine pool ei saa teha seda, mida seadused neile ette näevad, ja kui nad hakkavad seda tegema, siis tuleb neid hakata laimama ja mitte ainult kodumaises meedias, vaid ka rahvusvahelises meedias, tuleb hakata nende peale keelt kandma, tuleb algatada täiesti alusetuid jälitamis-, pealtkuulamis- ja prokuratuuri menetlusi. Meie ei ole sellise õigusriigiga kuidagi ühel lainel ja siit meie lahkarvamused tulevadki. Kui ilusa eesti keele sõnavara baasil ei taheta aru saada, siis tuleb kasutada natukene teravamad sõnavara. Ehkki mul on sügavaid kahtlusi pärast seitset kuud, mis ma olen valitsuses olnud, et ka teravama kõnepruugi kasutamise puhul aru saadakse, millest tegelikult jutt käib. Tegelikult käib jutt sellest, mida kirjutas Toomas Alatalu vist eile või täna väga lihtsalt ja arusaadavalt. Kogu asja sisu, kogu selle õigusriigi ümber keerutamise jutu mõte on ju selles, et Reformierakond peab uuesti võimule saama. Aga meie ei ole sellega nõus. Me ei lase teid võimule, sõbrad! Me ei lase teid võimule.

12:56 Esimees Henn Põlluaas

Marko Mihkelson, täpsustav küsimus, palun!

12:56 Marko Mihkelson

Aitäh! Mul on tõesti natukene imelik kuulata sellist vastust inimeselt, kes päris hästi teab ajalugu ja teab ka seda, miks Soome ennast 1939. aastal kaitses ja võib-olla miks Eestil see toona tegemata jäi. Aga see selleks.

Eesti julgeolek on väga üheselt seotud sellega, milline on demokraatliku õigusriigi tajuga kogu ühiskonnas ja veelgi enam, loomulikult, kas seda järgib ka Vabariigi Valitsus ehk kas seda teevad tema liikmed.

Viimase seitsme kuu jooksul olete teie retooriliselt käitumises astunud terve rea samme, aga seda on teinud ka teised valitsusliikmed, mis on õõnestanud Eesti rahvusvahelisi positsioone. Te teate väga hästi, et geopoliitiliselt seismilisel alal, kus Eesti asub, ei ole väga palju ruumi teha selliseid vigu, nagu praegune valitsus on teinud.

Mu üks hea sõber Soomest alles hiljuti ütles, et ta ei tunne Eestit ära, vaadates seda, mis on viimase poole aastaga Eestis toimunud. Varem olid uudistes esil ikkagi need uudised, mis rääkisid Eestist kui innovatsioonilisest riigist, uusi põnevaid algatusi tegevast riigist, Põhjamaadega ühte sammu käivast riigist. Nüüd ajab üks skandaal teist taga ja tegelikult otsib Eesti justkui sellise õigusriigi põhimõtteid kahtluse alla seadvana kohta kusagil eneseisolatsioonis. Küsimus on selline: miks te surute Eestit Eesti julgeoleku jaoks ohtlikku eneseisolatsiooni?

12:58 Siseminister Mart Helme

Ma esitan sellesama küsimuse vastu: aga miks te lõhestate Eestit, miks te laimate valitsust? Miks te käite keelt kandmas valitsuse peale välispressis ja oma n-ö sõsar- või vennasparteide juhtidega kohtudes, ALDE juhtidega kohtudes? Miks oli Kaja Kallas nagu politruk kõrval, kui keskerakondlasi ALDE-s üle kuulati? Miks? Miks? Miks te teete seda kõike? Miks te laimate oma kodumaad? Miks te laimate rahvalt valimistel mandaadi saanud ja täiesti legitiimselt, läbipaistvate läbirääkimiste tulemusena moodustatud valitsuse poliitikat? Miks te seda kõike teete? Ma esitan teile selle küsimuse: miks te hävitate Eestit, miks te teete Eestis sedasama, mida teevad demokraadid Ameerika Ühendriikides? Veel kord soovitan lugeda seda Toomas Alatalu artiklit, ta toob väga ilusasti paralleele Eesti ja Ameerika Ühendriikide vahel. Mõõtkavad on loomulikult pööraselt erinevad, aga poliitiline käitumismuster on ju täpselt sama. Miks te seda kõike teete? Miks te lõhute Eestit? Ma vastan teile, miks te lõhute Eestit: võimu nimel. Aga me ei anna seda võimu teile, sest te lõhute Eestit.

12:59 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

12:59 Jürgen Ligi

Aitäh! Jätkan siis Eesti lõhkumise teemal, härra peaministri kohusetäitja. Teie kõrval istuv justiitsminister pidi kuulma, et prokuratuur algatab meelevaldseid uurimisi. Teie valitsuse kaitseminister peab nõutult pealt nägema, kuidas teie valitsuse rahandusminister töötab konkreetse ettevõtja huvides ja Eesti julgeoleku vastu. Nüüd teatas teie valitsuse rahandusminister ajakirjanduse vahendusel, et Eesti radarid tegelikult ei tööta. See on väga hea kuulutus potentsiaalsele vaenlasele, et nüüd on paras aeg tulla. Nagu oleks vähe sellest, et teie minister töötab selle nimel, et see radar ei näitaks õiget asja, seda konkreetse ettevõtja huvides. Mis hinnangu te annate sellele rahandusministri avaldusele, et tegelikult Eestis õhukaitse puudub?

13:00 Siseminister Mart Helme

Ma ei usu, et ta ütles midagi niisugust. Ma tean, et mingite läbirääkimiste käigus on tuuleenergia ärimehed väitnud, et need radarid ei tööta. Allikale võib Martin Helme osutada, kui see vajalikuks osutub. (Hääl saalist.) Tema ei ole väitnud midagi. Täpselt nagu ei vasta tõele, et ta esindas mingeid firmasid ja et siin on jälle mingi korruptsioon. See lihtsalt ei vasta tõele. Ta on andnud täna selgitusi ja teinud postitusi, kus ta loetleb, kui paljude eri firmade, eri elualade esindajatega on ta kohtunud nende kuude jooksul, mis ta on ametis olnud. See hulk on hämmastavalt suur. Kõigele lisaks, kõigele lisaks, Jürgen Ligi! Jürgen Ligi! Jürgen Ligi võib pärast tulla ja siit puldist rääkida nii palju, kui tahab, kui esimees lubab. Aga praegu räägin mina, praegu räägin mina, Jürgen Ligi! Suu kinni, palun! Suu kinni, palun! Ma ei saa muidu vastata, ma ei saa muidu vastata. Ei ole vaja kogu aeg podiseda seal. (Hääl saalist.) Ma vastan, ma vastan, ma vastan: mingit korruptsiooni siin ei ole. Kui rahandusminister koos kaitseministri,

majandus- ja kommunikatsiooniministri, infotehnoloogiainistri ja kellega veel, kes seal juures olid, koosolekul istub ja püüab selgusele jõuda, mis on probleem ja kuidas vältida seda, et riik saaks 125-miljonilise kahjunõude, aga seda püütakse korruptsioonina esitada, siis on kellelgi kusagil ikka ajus väga suur lühis.

13:02 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:02 Perelepituse rakendamine Eestis

13:02 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 7. Küsija on Signe Riisalo ja vastab rahvastikuminister Riina Solman. Palun!

13:02 Signe Riisalo

Aitäh, hea juhataja! Proua minister! Kuidagi jube raske on edasi minna sellisel emotsionaalsel pinnal, mille härra siseminister peaministri ülesannetes siin saalis just hiljuti üles küttis, aga ma püüan rahulikult jääda ja seda teha.

Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonnast on tulnud selle aasta informatsioon pöördumiste proportsionaalsuse kohta. Sinna jõuavad keerulised lastekaitsealased juhtumid, 20% nendest on hooldusõigusvaidlused. 2018. aastal oli hooldusõigusvaidlusi, mis jõudsid kohtusse, 1234, elatisnõudeid 2544. See tähendab, et 40% ehk väga-väga suur osa abi vajavatest lastest on hädas oma vanemate vaidluste tõttu laste kasvatamise küsimustes. Perelepitus on teadagi selline vana ja hea järeleproovitud meetod, kuidas vanemaid lepitada, selleks et sõlmida kokkuleppeid, mis tagavad laste heaolu ja säilitavad suhted mõlema vanemaga. Eestis alustati perelepitusega 1990. aastate keskel, aga seni ei ole jõutud sinnamaale, et see oleks meie õigussüsteemi ja lastekaitseüsteemi osa. Seetõttu on mul küsimus, millal võiks rakendada perelepitust ja millised tegevused selleks on planeeritud, ja teisalt, missugune ressurss on selleks planeeritud ja mis on ressursi allikas, kas see on riigieelarve või on need välisvahendid.

13:04 Rahvastikuminister Riina Solman

Austatud Riigikogu liige Signe Riisalo, tänan väga olulise küsimuse esitamise eest! Perelepitust on oodatud pikisilmi ja aastaid. Võib-olla pean terminoloogiliselt täpsustama, sest meid kuulatakse ka väljaspool seda saali, et perelepitus ei tähenda paarisuhte lepitust, vaid see tähendab jagatud vanemlust ehk lapse hooldusõiguse küsimus lahendatakse kohtueelsel või kohtuvälisel meetodil. Aga ma täpsustan veel selle emotsionaalse segaduse kohta. Ka minul on keeruline vastata, kui poolte vahel on selline vaidlus, sest emotsionaalselt on foon mujal. Aga ma juhin tähelepanu, toetades oma kolleegi valitsusest, et see on siiski kahesuunaline tänav. Me rääkisime enne VEPA programmist. Mul on tihti tunne, et me laste puhul räägime küll koolikiusu ennetamisest, aga see koolikiusamine kandub üle täiskasvanute omavaheliseks kiusamiseks. See on siiski kahesuunaline tänav. Aga lähen tagasi perelepituse teema juurde. Kavas on valitsusele esitada memo, täpsemalt öeldes tegevuskava ehk ettepanekud, mida valitsus perelepituse riiklikuks juurutamiseks peaks ette võtma. Suund on võetud sellele, et see peaks olema riiklik lepitusteenus, mis vähendaks kohtute koormust. Selleks on ette nähtud vahendid 2022. aasta jaoks. Senikaua me töötame seda meedet välja. Seal on tarvis olla väga täpne, kolme ja isegi üheksa korra asemel pigem 12 korda mõõta, et teenus saaks hea ja aitaks nii täiskasvanuid kui ka lapsi. Kas vahendid tulevad ainult riigieelarvest või me saame kasutada teisi finantsmehhanisme? Ka siin on veel vastus tulevikku suunatud. Võib-olla mõlemad.

13:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Signe Riisalo, täpsustav küsimus, palun!

13:06 Signe Riisalo

Ma saan aru, et te ei oska euro pealt neid summasid öelda, aga siiski oleks oluline teada, millistest suurusjärgudest me räägime. Järgmiste aastate eelarved tulevad ka siia Riigikokku arutelule ja oleks

hea, kui me saaksime ettekujutuse vajalikest ressurssidest. Repliigina veel seda, et ma hindan halvaks lahendust, kui riigi korraldatud teenust hakatakse kinni maksma välisvahenditest, ükskõik missugustest allikatest siis, sest kindlasti saabub hetk, kui tuleb sellest olukorrast väljuda. Ehk see on pigem halb.

13:07 Rahvastikuminister Riina Solman

Austatud Riigikogu liige Signe Riisalo! Teie olete selle ala spetsialist, olete nendes ametites töötanud ja teil on kindlasti palju täpsem informatsioon. Ilmselt on teil ka paljus õigus. Me saame omavahel koostööd teha ja infot vahetada. Hetkel on vahendeid planeeritud järgmiselt: 1,5 miljonit alates aastast 2022. Keskmiselt vajab üks jagatud vanemluse küsimust lahendav paar viit nõustamisteenust, 540–600 eurot läheb see neile maksma. Ka siin on erinevad rahastusallikad. Kohati tulevad kohalikud omavalitsused vanematele toeks. Eesmärk on kõigil ühine: et lapsed saaksid vähem kannatada ja ka täiskasvanute vaimne tervis oleks hoitud. Igal juhul on meede vajalik, aga rahastusmodelite üle me veel arutame.

13:08 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

13:08 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea rahvastikuminister! Mul on hea meel, et te juhtisite tähelepanu ka sellisele olulisele teemale nagu koolikius. Tõepoolest, koolikiusu ennetamisega tuleb tegeleda. See on üks teemasid, mida ka hiljutise PISA raportiga seoses välja toodi, et selle teemaga tuleb Eestis väga jõuliselt edasi tegeleda. Ma usun, et täiesti kohane on ka teie paralleel, et seda tänast diskussiooni, eriti minister Helme väljaütlemisi, saab koolikiusuga kõrvutada. Kuidas muidu väljendada seda, kui minister ütleb parlamendi ees parlamendiliikmete kohta "trepid", ütleb parlamendiliikmele "suu kinni"? Paar nädalat tagasi kasutati parlamendi kohta väljendit "ajusurmas olev", eile kasutas üks teine minister siinsamas puldis Eesti inimeste kohta sõna "lumpen". Jah, tõesti ka koolikiusust väga suur osa on verbaalne. Ma olen teiega nõus, et see, mis siin toimub, just nimelt teie kolleeg Helme poolelt, on erakordselt piinlik ja kõrvutatav sellise väga olulise teemaga nagu koolikius.

Aga kuna rohkem täpsustavaid küsimusi registreeritud ei ole, siis ma küsin natukene teisel teemal. Ka teie olete valitsuse liige, täpselt samade õiguste ja kohustustega nagu kõik teised ja teie teate samuti, millised kohustused on valitsuse liikmetel riigisaladusega ümberkäimisel. Mu küsimus on väga lihtne. See ei puuduta ilmtingimata ühtegi konkreetset näidet, vaid see puudutab n-ö üldpõhimõtet. Kui peaks selguma, et minister, valitsuse liige, on riigisaladuse avalikult välja lobisenud, siis kas te peate seda hukkamõistu vääriliseks, ja kui te peate seda hukkamõistu vääriliseks, siis kas see on teie arvates ka piisav põhjus ministri tagasiastumiseks?

13:10 Rahvastikuminister Riina Solman

Austatud Riigikogu liige Taavi Rõivas, tänan tähelepanu juhtimast koolikiusuküsimusele! See on oluline teema. Meie täiskasvanutena anname lastele eeskujude. Ma rõhutan veel kord üle: see on kahepoolne teema. Minu kolleeg Mart Helme tegelikult vastas küsimustele ja küsimuste esitajad on Riigikogu liikmed. Mina, võttes appi nüüd oma endist ametit, klassijuhatajaametit, kutsun kõiki, nii küsijaid kui ka vastajaid, üles viisakusele, lugupidamisele. Koos me suudame võib-olla niimoodi saata siit saalist ühiskonda ka rahustavaid signaale.

Aga vastates küsimusele, mis puudutas riigisaladust, siis jah, selleks, et vastata sellele, mida te täpsemalt teada tahate, on vaja täpsemaid andmeid. Kui riigisaladus on ekslikult välja lobisetud, siis ma arvan, et hukkamõistmine ei ole kohane, aga ma ei tea täpselt, millest te kõnelete, seepärast ma hinnanguid anda ei saa. Võib-olla täpsustate veel kord oma küsimust, et saaksin anda otsesema vastuse.

13:11 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Ma tahaks lugupeetud kolleegidele meelde tuletada, et nagu minister Solman ütles, suhtlus on kahepoolne. Kui te soovite, et teisse suhtutaks lugupidamisega, siis paluks suhtuda samamoodi ka ministritesse ja vastajatesse. Taavi Rõivas, kas protseduuriline küsimus?

13:12 Taavi Rõivas

Härra juhataja! Protseduuriline küsimus teie praeguse repliigi kohta. Me tõime välja mõned näited valitsusliikmele sobimatu sõnakasutuse kohta: "trepid", "ajusurm", "suu kinni!". Vabandage, aga mida täpsemalt te küsijatele ette heidate? Kas teie lähtekoht on see, et koolikiusu puhul on ühtviisi süüdi nii kiusaja kui ka kiusatav?

13:12 Esimees Henn Põlluaas

See ei ole protseduuriline küsimus. Mina reageerisin Jürgen Ligi korrarikkumisele, kes korduvalt segas vastajale vahele, ja ka mitmetele muudele siit saalist nii täna kui ka varem kostnud väljenditele.

8. 13:12 Valitsuse seisukohad

13:12 Esimees Henn Põlluaas

Aga läheme järgmise küsimuse juurde. Küsija on Andres Sutt ja vastaja siseminister Mart Helme. Palun!

13:12 Andres Sutt

Aitäh, hea juhataja! Hea siseminister peaministri ülesannetes! Olen seda infotundi täna põhjalikult kuulanud. Teie vastustest jääb vägisi mulje, justkui kõik oleksid teie vastu. Te räägite, et on ametnikkonna mäss valitud poliitikute vastu. Oma pühapäevases raadiosaates ütlesite Maaeluministeeriumi kohta: "Üdini korrumpeerunud, oma ametis mitte toimetunud, seda valikuliselt ja oma suva järgi ellu viivad ametnikud süüdistavad ministrit, kes tahtis neid tööle panna." Te ütlesite täna siin, et Mart Järvik on teinud õigeid asju ja see kõik on ajakirjanduslik liialdus. Samas, vaatame riigisekretäri aruannet. Komisjon leidis, et maaeluminister ja tema nõunik on püüdnud Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve läbiviimisse sekkuda, millega on ületatud oma pädevust. Peaminister Jüri Ratas on sellesama juhtumi valguses öelnud, et seda ei tohiks muuta mustriks, seda ei tohiks kindlasti juhtuda, Eesti ametnikkond on tema arvates professionaalne ja ta kindlasti toetab neid. Mulle tundub, et nende kahe ütlemise vahel on hästi suur vastuolu.

Kui minister Järvik sekkus PRIA ja VTA tegevusse, siis peaminister vabastas ta ametist. Kui minister Martin Helme sekkus siseministri ülesannetesse ja soovis ebaseaduslikult vabastada PPA peadirektorit, jäi ta ametisse. Kui selgub, et keegi ministritest on sekkunud väljaspool oma haldusala, nii nagu tänase Postimehe andmetel on seda teinud rahandusminister Helme, siis kas teie arvates selline minister vabastatakse samuti ametist või sõltub see mingitest muudest asjaoludest, näiteks erakondlikust kuuluvusest ja positsioonist erakonnas? Mis on valitsuse seisukoht sellises küsimuses?

13:14 Siseminister Mart Helme

Ma saan ju väga hästi aru ja ma olen vist isegi siin saalis öelnud, et me väga selgelt näeme, mis on muster. Muster on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ministrid ükshaaval ette võtta, meedia laimu abil nad auklikuks lasta, ametist kõrvaldada ja sel moel sillutada teed selle valitsuse lagunemisele ja sellele, et tekiks uus valitsus Reformierakonna osalusel. See on see muster, mingit muud mustrit siin ei ole. Kui rahandusminister ei tohi sekkuda oma allasutuste töösse, kui maaeluminister ei tohi sekkuda oma allasutuste töösse, kui siseminister ei tohi sekkuda oma allasutuste töösse, siis mis mõtet on ministritel? (Hääl saalist.) Ei olegi. Õigus! Lapsesuu ütles ära, ei olegi mõtet. Aga meie ei taha selle asjaga kuidagi nõus olla. Me oleme seisukohal, et minister on kohustatud oma valdkonda juhtima, ministril on volitused ja avalikkus ootab, et ta oma valdkonda juhiks, oma valdkonnas korra majja lööks ega laseks oma valdkonnas toimida ametnike omavolil, nagu me väga selgelt oleme näinud Maaeluministeeriumi valdkonnas, kus mitte ainult meie minister ei ütle seda, mitte ainult tema nõunikud ei ütle seda, vaid ka lihtsad põllumehed, lihtsate põllumeeste perekonnaliikmed ütlevad, et on nii palju omavoli, nii palju kurjust, kättemaksu, võimu kuritarvitamist, et sellega ei saa leppida. Kui minister püüab seda olukorda muuta, siis on täiesti arusaadav, et toimub ametnike mäss tema vastu. Ja on äärmiselt kahetsusväärne, et sellel ametnike mässul lastakse niimoodi ühest ministeeriumist teise rulluda. Ma ei oska sellele mitte midagi muud vastata.

Mis puutub Martinisse, siis te tahate mulle selgeks teha, et rahandusminister, kes teab, et riiki ähvardab 123 miljoni suurune, võib-olla isegi suurem, aga võib-olla väiksem rahaline nõue, millele tema peab hakkama katet leidma, ületab oma volitusi, kui ta sellega tegeleb, et see on volituste ületamine, kui ta

püüab lahenduse leidmisse kaasata majandusministrit, kaitseministrit ning ka teisi ministreid ja ametnikke. Kas see on volituste ületamine? Mul on tõesti küsimus: aga milleks meile üldse valitsus? Ma tean, et igal esmaspäeval kohtuvad kantslerid. Las siis kantslerid valitsevad seda riiki, las nad juhivad kõiki protsesse. Nemad ei pea kunagi muretsema selle pärast, nagu teie siin saalis, kas rahvas annab järgmine kord mandaadi või võtab selle ära. Las kantslerid juhivad riiki. Nemad on kõige targemad, nemad on kõige ausamad, nemad on kõige vastutustundlikumad, nemad on kõige kompetentsemad. Kas te ise ka aru saate, et see mõtteviis on ju vildakas? Meie ei ole sellega nõus, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ministrid ei ole sellega nõus. Me sekkume ja jääme oma haldusala piires sekkuma ametite tegevusse, kui peame seda vajalikuks, kui me näeme, et seal asjad ei toimi ...

13:18 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh!

13:18 Siseminister Mart Helme

... ja seal on vaja muutusi.

13:18 Esimees Henn Pöllumaas

Ma tänan! Täpsustav küsimus, Andres Sutt, palun!

13:18 Andres Sutt

Aitäh! Härra Helme! Teie vastusest koorus küll väga üheselt välja, et kui te peate vajalikuks, siis te jätkate endiselt ametite, ministeeriumide ja sõltumatute inspeksioonide tegevusse sekkumist. Ma arvan, et te sel juhul ikkagi väga oluliselt õõnestate õigusriigi alustalasid. Kui me räägime ametnikest, siis ametnikud on andnud ametivande, nii nagu, muuseas, ka valitsuse liikmed, et nad jäävad ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Ma arvan, selles võtmes seisavad ametnikud ja ministrid või vähemalt peaksid seisma ühe asja eest. Ma arvan, et on ülimalt kahetsusväärne, kui te vastandate ministreid ja ametnikke. See ei aita kuidagi kaasa Eesti arengule, Eesti riiklikule iseseisvusele, selle tugevusele ja on kindlasti pigem oht meie julgeolekule. Mul on teile selline lihtne küsimus: miks te seda kõike teete?

13:19 Siseminister Mart Helme

Mul on väga lihtne vastus: sest Reformierakonna juhtimisel jõudis riik täielikku stagnatsiooni, sellisesse uusfeodaalsesse situatsiooni, mida ma ennist kirjeldasin. Ma tahaksin teada, kust te olete võtnud selle, et ametid on sõltumatud. Sõltumatud kellest? Sõltumatud millest? Kust nad on sõltumatud? Kui minu ministeeriumi ametite hulka kuuluvad Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Häirekeskus, Päästeamet, kas te tahate siis öelda, et ma ei tohi üldse nende küsimustega tegeleda? Et ma ei tohi öelda, et, kulla sõbrad, teil on seal mingid probleemid? Et minu asi on ainult seista selle eest, et nad saaksid riigieelarvest finantseeringu peale ja ülejäänuga pole mul midagi pistmist, sest see on juba sõltumatusse sekkumine? No vaat ei ole niisugust asja.

Siis tuleb meil alustada definitsioonidest. Aga missugune on sõltumatuse definitsioon ministeeriumide allasutuste puhul? Defineerime ära. Sõltumatus on sellest piirist selle piirini, aga ei ole nii moodi, et kui ameti peadirektorile midagi ei meeldi, siis ta jookseb kohe kuskile kaebama ja siis öeldakse, et oi-oi-oi-oi, siin on asi tõsine, prokuratuur alustagu nüüd mingisugust uurimist. See on ju absurdne! Niimoodi riik ei tööta, niimoodi riik ei saagi töötada. Aga see on teie juhitud riigi stagnatsiooni ilming.

13:21 Esimees Henn Pöllumaas

Urmas Kruuse, palun!

13:21 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Teie hea kolleeg juhtis tähelepanu, et me peaksime viisakad olema. Ma ei ole täna kuulnud, et keegi oleks siit suure saali poolt ebaviisakas olnud. Aga ma arvan, et te provotseerite üle seoses sellega, et opositsioon väljendab sajabrotsendilist sõltumatust. Kindlasti ei saa minister või kõrge ametnik minna ametisse ja lükata ümber teaduslikult tõestatud järelevalvemenetluse protsesse või metoodikat, mille kaudu üritatakse näiteks rahva tervise eest seista. Te olete rünnanud ka PRIA-t ja minister on olnud väga kriitiline. Eile oli maaelukomisjonis PRIA direktor

koos esindajatega, ka teie fraktsiooni liige Merry Aart kuulis seda, mida seal räägiti. Tuli välja nii mõnigi juhtum, kui PRIA käitumine on leidnud, sõltumata sellest, et te olete avalikult seda väga kritiseerinud, väga selgelt toetust. See näitas seda, et nendel ettevõtetel või põllumeestel või, ükskõik, inimestel, kes üritavad maksumaksja raha välja petta, ei ole ruumi selles nn taotlusvoorus, kus raha taotletakse. Nendega tegeldakse väga aktiivselt. Kui te väidate, et on täiesti normaalne, kui ministri teadmisel ministri nõunikud parema käega esindavad riiki ja vasaku käega esindavad ettevõtjat, kusjuures need käivad omavahel kohut, siis on midagi väga valesti. Kui kantsler selle tõttu läks peaministri juurde, siis ma arvan, et see oli Eesti Vabariigis äärmuslik näide. Miks tänase valitsuse või teie ministrite puhul on need näited sellisena välja tulnud, miks on ametnikud pidanud nii äärmuslikult käituma?

13:23 Siseminister Mart Helme

Vastus on väga lihtne: sest suur osa ametnikke on teie poolt paika pandud. Aitäh! (Hääl saalist.) Reformierakonna poolt.

13:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:23 Õigusriik

13:23 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 9. Küsija on Hanno Pevkur ja vastab justiitsminister Raivo Aeg. Palun!

13:23 Hanno Pevkur

Aitäh, härra koosoleku juhataja! Hea justiitsminister! Mulle näib, et me oleme siin saalis justkui kahes paralleeluniversumis. Siseminister, kes täidab peaministri ülesandeid, ei esine kui peaministri ülesannetes olev siseminister, vaid kui peaminister, ta võtab valitsuse nimel positsioone, bravuuritseb, ülbitseb ja solvab riigi kogu ametnikkonda ning mulle tundub, et ka riiki ja riigi inimesi tervikuna. Peaministri ülesandeid täitev siseminister, seda nii täna kui ka varasemalt, ja ka tema pojast rahandusminister on minu hinnangul korduvalt esinenud riigi julgeolekut nõrgestavate avaldustega. Olgu vaid viimase näitena toodud Martin Helme enda sõnad tänasest Postimehest: "Üks riigisaladus, mida mina olen kuulnud, on see, et Kellavere radar lihtsalt ei tööta. Aga minge ja saage kätte see riigisaladus." Lisaks on rahandusministri arvates teie juhitava Justiitsministeeriumi ametniku hoiakud päris masendavad. Kuulates täna ka peaministri ülesannetes oleva siseministri arvamusi õigusriigist, siis vähim, mida saab väita, on see, et nii valitsuses sees kui ka laiemalt tundub, et tegemist on valitsuse ja riigi vahelise väärtuskonfliktiga. Aga tõsisemalt võib rahandusministri puhul olla tegu isegi kuriteoga, kui ta tõesti riigisaladuse avaldas. Mart Helme ütles siin ka, et ministril on kohustused. Loomulikult tähendab see ka õigusriigi põhimõtetest kinnipidamist. Ma hea meelega kuulaksin täna siin Riigikogu ...

13:25 Esimees Henn Põlluaas

Palun küsimust!

13:25 Hanno Pevkur

Jah, küsingi. ... ees teie käsitlust õigusriigist ja suhtumist näiteks ka rahandusministri väljaütlemisse, kui ta riigisaladuse avaldas.

13:25 Justiitsminister Raivo Aeg

Aitäh, hea küsija! Minu käsitus õigusriigist on see, et õigusriik toimib, kui tema kodanike õigused, kas oma riigi põhiseadusest tulenevad õigused või rahvusvahelistest kohustustest ja lepingutest tulenevad kohustused, mida Eesti riik on endale võtnud, on garanteeritud Eesti riigis, olgu siis seadusandlikul tasemel, valitsuse tasemel või ka kohtuvõimu tasemel. Need ongi põhiprintsiibid, mille korral õigusriik toimib. Kui ühel või teisel tasandil tekib tõrge, siis tuleb tõepoolest arutada, kas õigusriik toimib või ei toimi.

13:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, kas on protseduuriline küsimus? Palun!

13:26 Urmas Kruuse

Lugupeetud juhataja! Kahel korral on minister Helme küsimusele vastamisel ületanud ettenähtud aega üle 30 sekundi, antud juhul te katkestasite Riigikogu liiget esimesel sekundil, kui ta aega ületas. Ma palun juhtida ministrite tähelepanu sellele, et ka nendel on ajalimiit.

13:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma juhtisin minister Helme tähelepanu sellele, et ta aega ületas, samamoodi. Järgmisena palun Hanno Pevkurilt täpsustav küsimus.

13:27 Hanno Pevkur

Hea koosoleku juhataja! Juhin tähelepanu, et te hakkasite seda ütleva isegi enne, kui kaks minutit täis oli, aga seda võite pärast video pealt üle vaadata.

Hea justiitsminister! Ma siiski ei saanud hinnangut rahandusministri sõnade ja riigisaladuse avaldamise kohta. Riigisaladust ei saa avaldada eksituse tõttu või kogemata. Kui riigisaladus avaldatakse, peab sellele järgnema menetlus. Ma siiski tahan saada teie käest konkreetset hinnangut ka rahandusministri väljaöeldule. Teie julgeolekukomisjoni liikmena peaksite teadma, kas tegemist oli riigisaladusega või mitte. Kui tegemist oli riigisaladuse avaldamisega, peaks prokuratuur alustama menetlust, kui mitte, siis saate ehk anda hinnangu, kas see on hukkamõistu väärt või mitte ja kas minister peaks siis tagasi astuma.

Aga kuulaks teie vastust ka õigusriigi küsimusele, äkki saate natukene siiski täpsustada. Minu arusaamist ja üldiselt levinud arusaamist mööda ei kuulu õigusriigi põhimõtete hulka see, et kel võim, sel õigus, vaid n-ö rahvusvahelises keeles "rule of law" ehk see, et käitutakse kehtivate õigusaktide kohaselt. Kuidas te hindate nii rahandusministri kui ka istuva peaministri, kes teie vasakul käel on, kokkusobimist õigusriigi põhimõtetega ja nende põhimõtete sobimist sellega, mida nad on siin varem väljendanud, ka nende Eesti julgeolekut ohustavate seisukohtadega?

13:28 Justiitsminister Raivo Aeg

Aitäh, küsija! No siin oli küsimusi ridamisi, väga palju. Mis puudutab võimaliku riigisaladuse väljalobisemist või lekitamist, siis eeskätt peavad sellele suutma hinnangu anda Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe spetsialistid. Mulle tundub, et see oli selline utreeritud, väljavisatud väide, mingitele konkreetsele allikatele seal ju ei viidatud, tegemist oleks nagu olnud lihtsalt mingi kuulujutuga. Noh, eks siis Kaitseministeeriumil ja Kaitseväel tulebki hinnata, kuivõrd tõene see väide oli. Mina seda kommenteerida ei oska.

Te viitasite Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonile. Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonis, ma väidan, vähemalt nendel istungitel, kus mina olen viibinud, ei ole käsitletud sellist teemat, millises seisukorras see Kellavere radar siis on.

Järgmine küsimus oli veel kord õigusriigist. Seda ma ju just nimelt väitsingi, et õigusriik toimib minu arvates sellisel juhul, kui kodanike õigused on tagatud kõikidel n-ö eraldi võimuharude tasanditel, olgu see siis seadusandlik võim, olgu see täitevvõim või olgu see kohtuvõim. Õiguste tagamine tähendab seda, et kehtivad normid on jõus ja nende järgi toimubki elu ja olu. Ma ei oska sellest küsimusest rohkem midagi välja lugeda õigusriigi toimimise või mittetoimimise kohta. Mis täpsustavat ülevaadet te veel saada sooviksite? Kui te minu hinnangut küsite, siis mina olen korduvalt vastanud, et minu hinnangul on Eesti õigusriik ja ei ole põhjust muretseda, nagu Eestis õigusriik ei toimiks. Õigusriigi põhimõtete ja õigusriigi toimimise üle ei toimu arutelu loomulikult mitte ainult meil Eestis ja siin parlamendis. Eile viibisin justiitsnõukogul, ka seal räägiti õigusriigist ja õigusriigi põhimõtetest, sellest, kui palju peab justiitsnõukogus üldse käsitletama õigusriigi toimimise põhimõtteid või kuivõrd see peab olema piiritletud ainult üldasjade nõukoguga. Nii et nende teemadega tegeldakse päris laialdaselt ja laiapindselt. Aga ka nende arutelude põhjal ei saanud mina küll sellist signaali, et Eestis oleks õigusriigi toimimisega mingeid tõsiseid probleeme.

13:31 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

13:31 Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei saa kuidagi olla nõus sellega, et kui riigisaladust avaldades ei viidata konkreetsetele allikatele, et siis oleks see probleem kuidagi väiksem. Ei ole. Ei ole vahet, kas Simm, Dressen või kõik need muud, kes on riigisaladusi avaldanud, on teinud seda allikatele viidates, paljasõnalise tekstina või muul moel. See on igal juhul Eesti Vabariigis kriminaalkuritegu ja see ei ole asi, mida justiitsminister ametis olles saaks kuidagi kergelt võtta. Nii et ei ole vaja mitte ainult Kaitseväge spetsialistide hinnangut, vaid vaja on ka teie kui justiitsministri ja valitsusliikme hinnangut. Minule on oluline see, et rahandusminister Helme ise enda hinnangul on välja rääkinud riigisaladuse. Ma tsiteerin veel kord: "Üks riigisaladus, mida mina olen kuulnud, on see ...", ja siis ta rääkis sellest riigisaladusest, mida ta oli kuulnud, ja see on lehes ära toodud. Kuna mul ei ole kombeks riigisaladusi välja lobiseda, siis ma seda ei tsiteeri, kuigi tõsi on see, et lehes on see avaldatud, nii et kahjuks on see kõigile kättesaadav. Kas see tõele vastab või mitte, ei ole isegi tähtis, sest praeguseks on ta ise ju lehele avaldanud selle seisukoha, et oma hinnangul rääkis ta riigisaladuse välja. KÜsin veel kord teie kui justiitsministri hinnangut. Kui üks valitsuse liikmetest on enda sõnul avaldanud riigisaladuse, kas see väärib hukkamõistu? Kui see väärib hukkamõistu, siis milline oleks kohane reaktsioon?

13:33 Justiitsminister Raivo Aeg

Aitäh, hea küsija! Me võimegi siin jääda polemiseerima selle üle, mida üks või teine inimene arvab. Loomulikult, kui päriselt on riigisaladus avalikustatud, siis tuleb sellele vastavalt reageerida ja seda ka menetleda. Aga sellele, kas riigisaladus on avalikustatud, saab anda hinnangu ainult see, kes on selle riigisaladuse loonud. Ma usun, et te nii palju olete küll lugenud ka riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust, et teate täpselt, mida riigisaladuse ja salastatud välisteabega käitumise kord ette näeb: kes saab midagi salastada, kes saab salastuse maha võtta ja kes saab ka hinnata, kas on Eesti riigisaladusele kahju tekitatud või mitte. Kui keegi kuskil väidab, et ta teab mingit riigisaladust, ja läheb seda rääkima, siis see ei pruugi olla kaugeltki riigisaladus. Kaugeltki ei pruugi see avaldus samamoodi olla mingi riigisaladuse väljarääkimine. Nii et veel kord ütlen: hinnangu, kas tegemist oli riigisaladusega, saab anda ainult see, kes on selle riigisaladuse loonud.

13:34 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

10. 13:34 Euroopa allianss

13:35 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 10, mille esitab Jürgen Ligi ja millele vastab minister Mart Helme. Palun!

13:35 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Te olete olnud hästi kriitiline lääne julgeolekuarhitektuuri ja ka väärtusruumi suhtes, mida see on loodud kaitsma. Alternatiivina on teie erakond teinud koostööd teiste sarnaste erakondadega Euroopas. Teie aseesimees on olnud nii konkreetne, et on öelnud, et te arendate Euroopas vastavat allianssi, ja ta on nimetanud ka konkreetseid erakondi. Kõigi nende erakondade ühine joon, rääkimata väärtustest, on Euroopa Liidu vastasus ja tegelikult ka järjest rohkem NATO-vastasus. Samamoodi on NATO-kriitika, et mitte öelda NATO-vastasus järjest ka teie erakonna sõnavõttudes levinud. Nende ühisjoon on see, et on tihedad sidemed Kremliga, sõbrasidemed, päevakorrasidemed, rahalised sidemed. Te ise olete oma diplomaadikogemuse saanud Moskvast. Öelge palun, kui kaugel te olete selle alternatiivse julgeolekuarhitektuuri ehitamisega ja kuidas edeneb teil vastav rahvusvaheline koostöö.

13:36 Siseminister Mart Helme

Ma ei tea, siin on nüüd küll ikka täieliku fantaasiaga tegemist, ma lihtsalt ei oska kommenteerida. Ma lihtsalt ei oska kommenteerida. Kõik terve mõistusega inimesed, kes ei loe mitte ainult Eesti uudiseid,

mis on kõik moonutatud, filtreeritud, kuidagimoodi ärasoustitud (lugege Briti allikaid, lugege Ameerika allikaid, lugege Saksa ja Prantsuse allikaid), kõik nad on väljendanud sügavat muret NATO ja Euroopa julgeolekuarhitektuuri mõranemise pärast. Aga kui mina Eestis julgen sellest rääkida, siis olen ma kohe Venemaa käsilane. Tohoo tonti, ma ei tohtivat öelda, et Türgi positsioon praegu NATO-s on Eesti julgeolekule väga-väga ohtlik! Türgi nõudmine, et me vahetuskaubana tunnistaksime kurdid terroristideks, selleks et ta tunnustaks meie kaitse plaani, on NATO-le pikemas perspektiivis surmavalt ohtlik. Sellest rääkimine ja sellele tähelepanu juhtimine, et Prantsusmaa ajab NATO-s jälle mingit oma liini, tähendavat kohe Moskva käsilane olemist! Kuulge, inimesed, tulge mõistusele! Vaadake reaalselt maailma, ärge klammerduge ainult, nii nagu ma eelmine kord ütlesin, teatud mõtteviisist lähtuvalt mingite stampide külge! Maailm on väga keerulises olukorras ja sellest ei tohtivat rääkida – nalja teete, sellest peab rääkima ja konstruktivselt!

Mis puudutab alternatiive, siis, ennäe imet, ei läinud rohkem mööda kui nädalapäevad, kui kaitsejõudude juht härra Herem ütles, et me peame tõhustama kaitsealast koostööd oma Balti naabrite ja Poolaga. Täitsa lõpp! Laseme päevapealt lahti, NATO õõnestaja! See on ju teie loogika. Ei ole NATO õõnestaja, ta on õiges suunas mõtleja, saab muredest aru ja otsib lahendusi. Aga teie lahendusi ei otsi, ajate ainult mingit poliitilist retoorikat, mis ei ole absoluutselt adekvaatne. Vabandust!

13:38 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen, Ligi, täpsustav küsimus, palun!

13:38 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma tegelikult küsisin selle kohta, kui kaugel te oma alternatiivi arendamisega olete, sest esimene sõnavõtt plaani B teemal sai ju naaberriikides välja naerdud. Nemad ei arenda teiega plaani B. Kaitseminister eitab selle olemasolu, peaminister eitab selle olemasolu, aga teie ikkagi arendate seda. Teie erakonna aseesimees Jaak Madison on rääkinud Euroopa alliansist, mis on teistsuguse väärtusruumiga ja teistsuguste sidemetega ning see kõik kattub väga Kremli huvide ja päevakorraga. Mina tahan selle kohta teada. Praegu on Riigikokku valitud mõnigi kaitseminister, kes oli ametis siis, kui NATO-l ei olnud üldse kaitseplaani Eesti kohta. Siiski, kogu aeg tuli NATO-s teha tööd ja keegi ei seadnud NATO-t kahtluse alla ega rääkinud plaanist B. Teie räägite. Palun rääkige oma plaanist B, Euroopa alliansist, sellest, kuidas ja milliste riikidega te arendate alternatiive ja mille poolest see praegune NATO probleemistik on kuidagi uus, võrreldes näiteks kümne või viieteistkümne aasta tagusega. Palun rääkige sellest! Minu küsimus oli selle kohta.

13:40 Siseminister Mart Helme

Keegi siin just nurises, et mul lastakse liiga palju rääkida. Sellest peaks rääkima üsna pikalt. Küsimus on ju väga lihtne: strateegilisest seisukohast võttes on Baltikum NATO kõige valusam koht. Sellest, ma arvan ja loodan, te saate aru. Balti operatiivruum on väga väike. Venemaa võib minutitega meie õhuruumi oma lennukitega täita, ilma et ühelgi NATO või liitlasriigi lennukil oleks piisavalt operatiivruumi. Ka see on probleem, et meie operatiivruum on väike. Meid on võimalik mere poolt väga kergesti blokeerida. Mis me sellest kõigest järeldame, Jürgen Ligi? Me järeldame sellest seda, et me peame siin looma sedavõrd tugeva kohapealse heidutuse, koos oma lähemate naabritega, et need meie puudused oleks vähemalt mingi aja jooksul kompenseeritavad. Venemaa ei pruugi üle Eesti piiri saata mitte ühtegi sõdurit, mitte ühtegi tanki. Tal on teisel pool Peipsi järve ja Narva jõge kuni Musta mereni ja Valge mereni (Leo Kunnas võib öelda täpsema numbri), ma arvan, sadu raketikomplekse, mis on Eesti peale sihitud ja mida ta saab kasutada, ilma et ta peaks üldse meie territoriaalset terviklikkust rikkuma. Ka see on suur probleem. Ja meil ei ole raketitõrjet. Jne, jne, jne.

Veel plaanist B. Juba vähemalt tosin aastat tagasi kirjutati – isegi rohkem, Brzezinski kirjutas sellest vähemalt 20 aastat tagasi, Kissinger kirjutas sellest vähemalt 15 aastat tagasi, George Friedman kirjutas sellest vähemalt kümme aastat tagasi –, et on vaja luua NATO sees, NATO-t laiali saatmata ja NATO kaitsevõimet kahjustamata n-ö mini-NATO riikidest, kelle eksistentsiaalne olemasolu sõltub nende kaitsevõimest ja nende kahepoolsetest suhetest Ameerika Ühendriikidega. Täna sel päeval tuntakse seda kolme mere initsiatiivi nime all. Esialgu on see poliitiline, aga see kasvab paratamatult üle sõjaliseks koostööks. See ei saada laiali NATO-t, see ei kahjusta NATO kui lääne hemisfääri üldjulgeoleku

ja väärtusruumi kaitsja positsiooni, aga ta loob esmase rinde nendest riikidest, kelle olemasolu eksistentsiaalselt sõltub nende kaitsevõimest ja nende suhetest Ameerika Ühendriikidega. See ongi plaan B. Kui see teile pähe ei mahu, siis on väga kahju. Mulle mahub, minu pea on suurem.

13:43 Esimees Henn Põlluaas

Taavi Rõivas, palun!

13:43 Taavi Rõivas

Aitäh! Ma vaatan, te lähete iga vastusega järjest närvilisemaks, ja mõte teie närvikavaga inimesest valitsuse julgeolekukomisjonis võimalike kriiside korral teeb mind pehmelt öeldes murelikuks. Aga ka sellised avaldused, et Venemaa võib minutitega täita meie õhuruumi, ilma et meil oleks võimekust sellele reageerida, näitavad ühte kahest: kas teie ignorantsust faktide suhtes, asjatundmatust, või seda, et te tahategi sellist juttu ajada. Ma ei teagi, kumb hullem variant on, ausalt öeldes. Kui ma vaatan teie juhitava erakonna ja praegu ametis oleva valitsuse tegusid, siis ma ei näe ühtegi sammu, isegi mitte kukesammu, mis oleks näiteks õhutõrje olukorda parandanud või eraldanud lisaraha õhutõrje täiendavaks loomiseks. Ma ei näe ka ühtegi initsiatiivi, mis ei oleks kas tagasimineku või pidurdamine. Te rääkisite sõjaväestatud piirivalvest, veel hiljuti te rääkisite lehes sisekaitsereservist. Me teame väga täpselt, et tegelikult on kõigele sellele ette nähtud summa null, enamgi veel, seal taga on miinus, sest idapiiri väljaehitamist on praeguse valitsuse ajal edasi lükatud.

Eesti huvides on kahtlemata tugev NATO, mitte see, et NATO oleks nõrk ja igaüks peaks ise plaaniga B tegelema. Praegu, NATO tippkohtumise ajal, on eriti paslik sellele tähelepanu juhtida. Ma ikkagi tahaks teada, mis see teie agenda on. Miks te räägite sellist asja, et meil on vaja alternatiivi NATO-le, meil on vaja plaani B? Mida te sellega saavutada tahate?

13:45 Siseminister Mart Helme

Kõigepealt närvikavast. Ma ei ole mitte närviline, vaid ma olen kirglik, ja see kirglikkus, muide, on noores põlves väga hästi välja lõõnud, kui ma olin väga tubli kakleja ja paljudele inimestele peksa andsin. Nii et ärge minu närvikavas absoluutselt kõhelge ja kahelge, see on tugev, see on väga tugev.

Te valetate, nagu teil kombeks, te valetate, et see valitsus ei ole lillegi liigutanud. See valitsus eraldas 35 või 36 miljonit uue radarisüsteemi ostmiseks. See valitsus katab sellesama idasuuna praegu radaritega. Teie ei suutnud lillegi liigutada. Tunnistasite ju riigisaladuse korras üles, et Kellavere radar ei tööta. Teie teate. Miks te muidu süüdistasite Martinit, kui Martin ütles, et ta on kuulnud, aga teie ütlesite, et ta tunnistas üles riigisaladuse, et see ei tööta, järelikult te teate, et see ei tööta, ja tunnistasite ise praegu riigisaladuse üles. Loogika on siin selline.

Oleme teinud! Mis puutub sisekaitsereservi, siis on juba välja töötatud nii hangete kui ka finantseerimise plaan. Riigi eelarvestrateegia tegemise käigus me leiame sinna ilusasti raha ja see asi on tehtud juba selle aasta lõpuks. Kõik on ilusasti graafikus. Me oleme siiski valitsuses olnud mitte 15 aastat, nagu teie, kes te kogu aeg paigal tammusite, vaid kõigest seitse kuud.

Mis puudutab piiri ehitamist, siis järgmisel nädalal avanevad hanked ja kevadel või suvel lüüakse kopp maasse ning piiriehitus läheb lahti. Raha selleks on olemas, raha on eraldatud, projekteerimised ja hanked kõik ilusasti jooksevad. Nii et jällegi ei vasta absoluutselt tõele teie jutt sellest, et midagi ei tehta. Tehakse ja kõik tehakse valmis, erinevalt sellest, mida teie valitsus tegi. Tema tegi ainult pakasuhat, lasi Kohvri ka veel Venemaale tassida. Nii et valige sõnu ja ärge valetage!

13:47 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

11. 13:47 Peaministri punased jooned

13:47 Esimees Henn Põlluaas

Läheme küsimuse nr 11 ... Jah, Taavi Rõivas, kas on protseduuriline küsimus?

13:47 Taavi Rõivas

Täpselt nii. Aga enne pean ma oma kohuseks öelda stenogrammi jaoks, et minul ei ole infot selle kohta, kas konkreetne radar töötab või mitte, ja seetõttu ei ole mul vähimatki võimalust rääkida välja riigisaladust. Küll aga on see info kindlasti olemas teil, sest ...

13:47 Esimees Henn Põlluaas

Palun protseduurilist küsimust!

13:47 Taavi Rõivas

... te olete valitsuse liige. Ma palun selle kindlasti stenogrammis fikseerida.

Aga minu protseduuriline küsimus on see, et kui valitsuse liige alustab oma vastust Riigikogu liikmele nii, et ta on paljudele inimestele peksa andnud, siis kuidas seda tuleks tõlgendada.

13:47 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! See ei ole protseduuriline küsimus. Jürgen Ligi, kas teil on protseduuriline küsimus? Ma loodan, et on.

13:48 Jürgen Ligi

Jah, mul on protseduuriline küsimus Riigikogu toimimise kohta. Palun öelge, kas Riigikogu juhataja esindab parteid või Riigikogu? Me oleme siin saanud mitu korda sõimata ja te olete iga kord asunud oma partei poolele. Te olete ka minu nime täna nimetanud, justkui ma oleksin olnud ebaviisakas.

13:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

13:48 Jürgen Ligi

Keda te esindate siin?

13:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! See ei ole protseduuriline küsimus. Aga ma esindan tõesti Riigikogu ja kui te rikute korda ja segate küsimusele vastajat, siis on täiesti loomulik, et selle peale tehakse märkus.

Aga jõuame vist veel viimase, 11. küsimuse juurde tulla. Küsiija on Urmas Kruuse ja vastab minister Mart Helme. Palun!

13:49 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Nagu me oma eelnevates dialoogides oleme nentinud, selleks, et kodanikkond saaks tegusid hinnata, peavad need ka näima ausad ja läbipaistvad. Selle tõttu on minu arvates teie mitmel ministril täna probleemid ja ei ole vaja süüdistada siin süvariiki ega ka Reformierakonda. Tänapäevane rahandusminister rääkis siinsamas Riigikogu puldis sellest, kuidas ta on kindel ja veendunud, et töömees, kes tema kodus tööd tegi, makse ei maksa, ja oli uhke selle üle, et ta ei hakkagi maksma. Eriti groteskne oli see selle tõttu, et me rääkisime siis pensionireformist ja meie sissetulekud pensionäridena sõltuvad kindlasti väga palju maksudest.

Kui rääkida mustriks, siis antud minister osales 2008. aastal ka ühes pankrotiprotsessis, kui ta eraisikuna tõi ettevõttesse erinevaid tšekke, intiiimpesu ostu tšekkidest kuni telefoniarveteni, mis selle ettevõtlusega kaasas ei käinud. Ma tahan küsida teie käest seda, kuidas teie täna peaministri ülesannetes oleva ministrina suhtute sellesse, kui rahandusminister tegelikult tolereerib ümbrikupalka. Kas te olete sellega nõus või ei ole?

13:50 Siseminister Mart Helme

Ma sellele küsimusele põhimõtteliselt ju vastasin, aga kui te tahate, võin ma täpselt sellesama teksti uuesti ette lugeda. Ma lugesin ette Lasse Lehise selgituse või ekspertiisi, kui soovite. Aga ma ei ole selline inimene, kes väga rutiini armastab, ning siin on lõpus ka kokkuvõte. Ei ole mingisugust tolereerimist, mingit ümbrikupalka ega midagi muud taolist, on täiesti seaduslik tegevus. Ma ei ole üldiselt kompetentne seda kõike kommenteerima, kuna ma ei tea, kas see inimene üldse töötas tema juures ega kui kaua ta töötas, võib-olla töötas ta tund aega. Mul ei ole mingit informatsiooni, ma ei saa

seda kommenteerida. Küll aga oli ju teada, et te hakkate kohe selle kallal norima. Lasse Lehis on kirjutanud veel niimoodi: "Kokkuvõtteks. Kui üks füüsiline isik osutab teenust teisele füüsilisele isikule ning see tegevus on püsivat laadi (Püsivat laadi! – M. H.) ja toimub tulu teenimise eesmärgi, siis peab see inimene kas registreerima ennast füüsilisest isikust ettevõtjaks või avama pangas ettevõtluskonto, mis annab võimaluse maksta kõik seadusega ettenähtud maksud. Kui tegu on üksikute tehingutega (Rõhutan: üksikute tehingutega. – M. H.), siis oleks mõistlik leppida teadmisega, et "valge" ja "musta" maailma vahele jääb alati ka õhuke "hall" tsoon, kust maksude kogumiseks ei ole mingit teoreetilist õigustust ega praktilist vajadust." See on Lasse Lehise kokkuvõtte sellest samast temast, mida te siin loodate valitsusele miini alla panemiseks kasutada. Miin ei lõhke, sütik on vigane.

13:52 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tundub, et ühe küsimuse jõuame veel võtta. Urmas Kruuse, palun täpsustav küsimus!

13:52 Urmas Kruuse

Aitäh! Ma proovin mitte sütikutega mängida, sest tundub, et see on ohtlik. Ma pigem refereerin ministri enda öeldut. Nii nagu ta avalikkusele on öelnud, tegi ta käsunduslepingu. Minu arust on Lasse Lehis vähemalt selles refereeringus, mida teie olete ette lugenud, jätanud mõned maksukohustused märkimata, mis puudutavad seda, kui tööandja kellegi enda juurde tööle võtab. Aga päris peaminister – kuigi me ei saa väga hästi aru, kes see päris peaminister on, aga ütleme, et Jüri Ratas – on öelnud ühes teises juhtumis Martin Repinski kohta, et kui selguks, et tegemist on ümbrikupalga maksmisega, siis tema jaoks on see kindlasti punane joon. Selle punase joone all mõtles ta seda, et selline inimene ministrina jätkata ei saa.

Mul ei ole mingit paanilist soovi hommikust õhtuni tegeleda sellega, et otsida võimalikke sütikuid ja miine EKRE ministritele, aga ma pean nende käitumisest johtuvalt tõdema, miks me neid küsimusi esitame. Kas teie jaoks oleks ka see punane joon, kui selguks, et auväärne rahandusminister selles konkreetses episoodis, millest ta meile siin avalikult Riigikogus rääkis, on eksinud, ja kas ta peaks ministrina võtma vastutuse ja astuma töökohalt, nn ametist tagasi?

13:54 Siseminister Mart Helme

Veel kord: ma ei ole kompetentne sellel teemal vastama. Ma olen käinud Martinile abiks. Ma tean, et selle maja, millest ta rääkis, on ta põhimõtteliselt ehitanud oma kätega. Ma olen käinud talle abiks seal sarikaid püsti panemas. Ma ei tea, võib-olla oleks Martin pidanud mulle ka töötasu maksuma ja maksuma selle pealt makse ja veel midagi. Võib-olla on see väga suur kuritegu, et ta seda ei teinud. Võib-olla oli kuritegu, et mina temalt seda ei nõudnud. Ma ei oska öelda. Ma ütleksin, et see on niisugune urgitsemine ja see urgitsemine ei vii mitte kuskile välja, sest mitte mingit seadusrikkumist siin ei ole. Kas kellelgi on mingi moraalne kohustus selle näite toomise pärast – ma saan aru, et tegelikult on see ju lihtsalt näide – tagasi astuda? No kuulge, ärme nüüd ikka nii hulluks ka siin saalis lähme. Ma olen täiesti veendunud, et suurem osa siin saalis viibijatest on aeg-ajalt kasutanud kellegi väikest tööalast teenet, keegi on käinud võib-olla kuskil mingit pistikupesa parandamas, aidanud kummi vahetada või midagi muud taolist teinud. See ongi see õhuke hall tsoon. Kõik te olete seda teinud! Kõik te olete siis kurjategijad ja peaksite siit saalist häbiga lahkuma, sest te olete maksumaksjat petnud, aga ise olete maksumaksja palga peal. Ma saan aru opositsiooni loogikast, aga sel ajal ei ole mingit sisu.

13:55 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma vaatan kella ja näen, et kahjuks saab küsimuste esitamise aeg otsa. Meil on küsimuse ja vastuse jaoks vaja viit minutit pluss kahte minutit, et saalikutsung teha, selleks et kella kaheks kõik ilusasti siia jõuaksid. Aitäh küsijatele! Aitäh vastajatele! Täna infotund on lõppenud.